

Mjerenje siromaštva i socijalne isključenosti pomoću registara i administrativnih podataka

Struktura

- 1 Uvod
- 2 Pregled ključnih pojmova
- 3 Središnji registar stanovništva - najnovije
- 4 Mjerenje siromaštva pomoću administrativnih registara
- 5 Mjerenje socijalne isključenosti pomoću administrativnih podataka
- 6 Institucionalni okvir
- 7 Sljedeći koraci

1

Uvod

Funded by
the European Union

REPUBLIC OF CROATIA
Ministry of Labour, Pension
System, Family and Social Policy

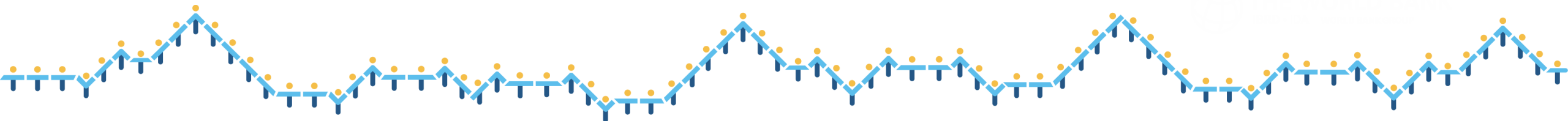
THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Croatia Technical Support Instrument
Support to Improve Poverty Diagnostic
and Monitoring of Social Policies

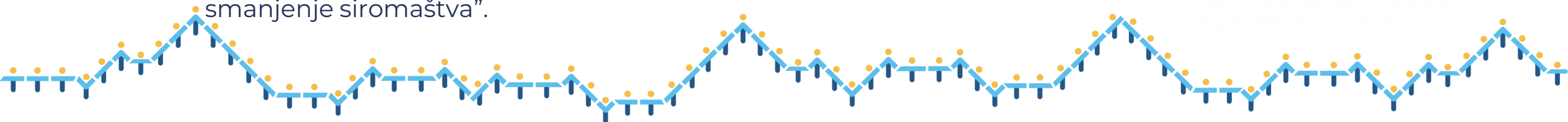
Hvatanje u koštac s izazovima siromaštva i socijalne isključenosti je u srži politika EU-a.

- Europski **stup socijalnih prava**
 - Izbaviti barem 15 milijuna osoba iz siromaštva i socijalne isključenosti do 2030.
- Znanatna **sredstva EU-a** dostupna su iz različitih izvora, uključujući:
 - Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)
 - Europski socijalni fond plus (ESF+)
 - Fond oporavka i otpornosti (FOO)
 - Instrument za tehničku potporu (ITP)

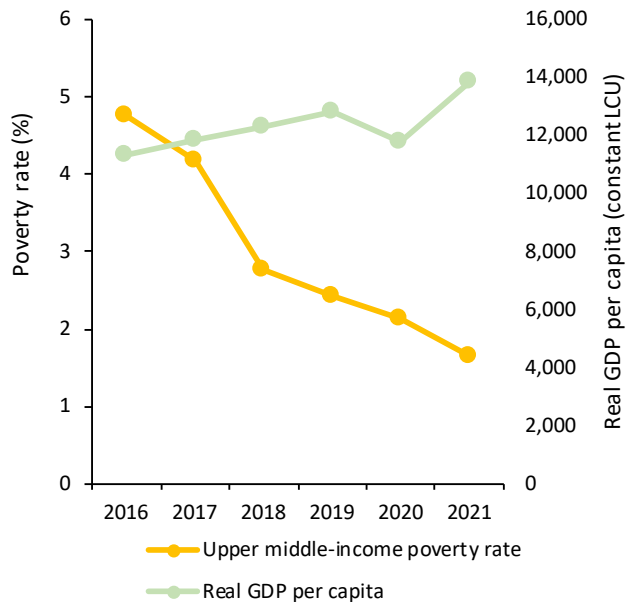
Vlada Republike Hrvatske je ojačala svoju predanost borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

- Nacionalna razvojna strategija do 2030.
 - Kojom se osigurava zdrav, aktivan i kvalitetan život
- Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti (2021.-2027.)
 - u skladu s Program Ujedinjenih naroda (UN) o održivom razvoju do 2030.
 - u skladu s europskim stupom socijalnih prava (ESSP)
- Nacionalni plan oporavka i otpornosti i Nacionalni program reformi za 2023.
 - kojima se usvaja preporuka Europskog vijeća usmjerena na poboljšanje socijalnih politika
- Uvjeti koji omogućavaju provedbu optimalnog korištenja fondova EU-a, uključujući ESF+
 - Uredba (EU) 2021/1060, Prilog IV., Cilj politike br. 4 „Uključivija Europa s istaknutijom socijalnom komponentom provedbom ESSP-a”
 - Uredba (EU) 2021/1060, Prilog IV., ENC 4.4. „Nacionalni strateški okvir politike za socijalnu uključenost i smanjenje siromaštva”.

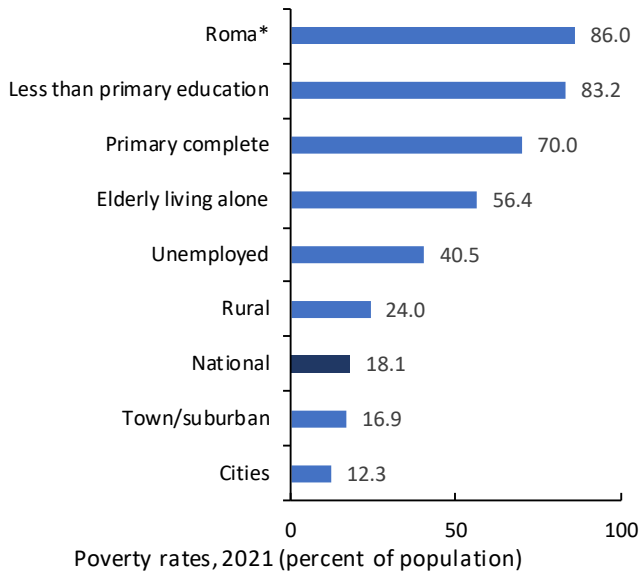
Iako je tijekom proteklog desetljeća Hrvatska ostvarila znatan napredak u smanjenju siromaštva, džepovi siromaštva i dalje postoje.

Robustan gospodarski rast ima za posljedicu brzo smanjenje siromaštva.

Izvor: Izračun Svjetske banke na temelju Statistike EU-a o dohotku i životnim uvjetima (SILC) u razdoblju od 2017. do 2022., koji se odnosi na stope siromaštva u razdoblju od 2016. do 2021.

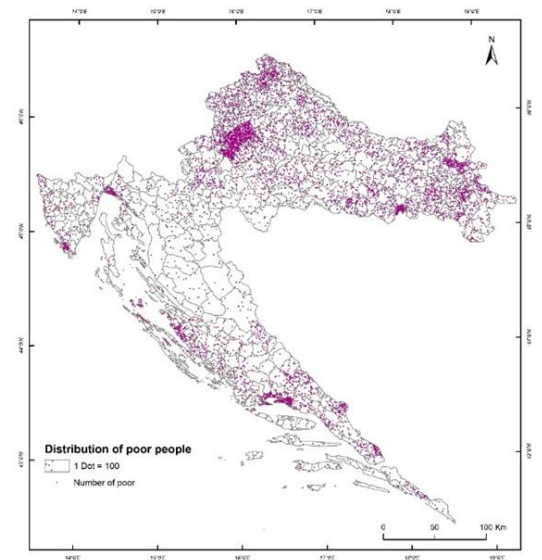
Međutim, rizik siromaštva je i dalje visok među romskim stanovništvom, niskoobrazovanim osobama, starijim osobama i nezaposlenima.

Izvor: Izračun Svjetske banke na temelju EU-SILC 2022. (koji se odnosi na stope siromaštva 2021.)

Napomena: * Siromaštvo među romskim stanovništvom temelji se na Izvješću Agencije EU-a za temeljna prava iz 2021. te moguće nije u skladu s izračunima siromaštva temeljenima na EU-SILC-u.

Većina siromašnih osoba nalazi se u Zagrebu i sjevernom dijelu Hrvatske.

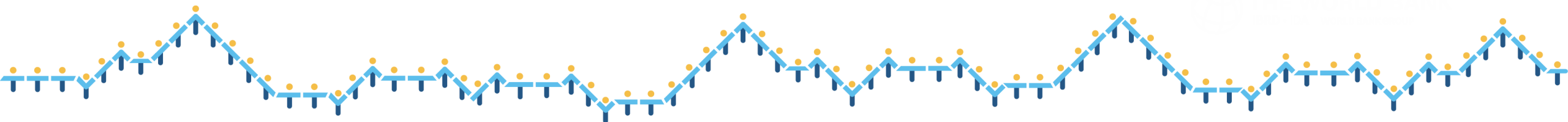
Izvor: Izračun Svjetske banke na temelju podataka DZS-a (2016.) i Popisa stanovništva 2021. na razini općina.

Ciljevi

Osnovni je cilj pružiti potporu Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike (MRMSOSP) u razvoju metodologije za redovito praćenje siromaštva i socijalne isključenosti na razini NUTS 3 ili LAU.

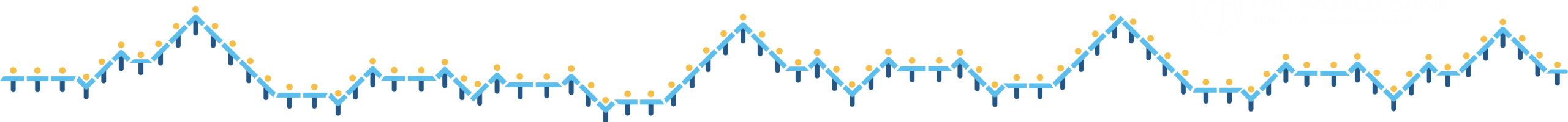
- Ovo izvješće je **drugo** od dva u nizu:
 - Prvim su izvješćem bili položeni temelji u smislu utvrđivanja i procjene relevantnih izvora administrativnih podataka, preciznog određivanja praznina u podacima i predlaganja niza mogućih pristupa popunjavanju tih praznina.
 - Drugo izvješće usredotočeno je na korištenje budućeg Središnjeg registra stanovništva za razvoj metodologije za mjerenje siromaštva i socijalne isključenosti utemeljene na administrativnim podacima na razini NUTS 3 ili LAU.
- Budućim **Središnjim registrom stanovništva** (dalje u tekstu: Registar stanovništva) bi se trebale premostiti praznine u podacima i tako osigurati bitne podatke potrebne za učinkovito praćenje siromaštva i socijalne isključenosti.

Metodologija

Procjena se oslanja na višedimenzionalni pristup koji uključuje:

- dokumentarno istraživanje (podaci, pregled literature, administrativni obrasci itd.),
- razgovore s nositeljima relevantnih administrativnih podataka,
- razmjene s odabranim nacionalnim statističkim zavodima (NSZ) u EU,
- Radionice s dionicima
 - Zagreb, 29. siječnja 2024.
 - Zagreb, 1. srpnja, 2024.
- uvide stečene tijekom studijskih posjeta
 - Sloveniji od 31. siječnja do 1. veljače 2024.,
 - Estoniji od 4. do 6. lipnja 2024.

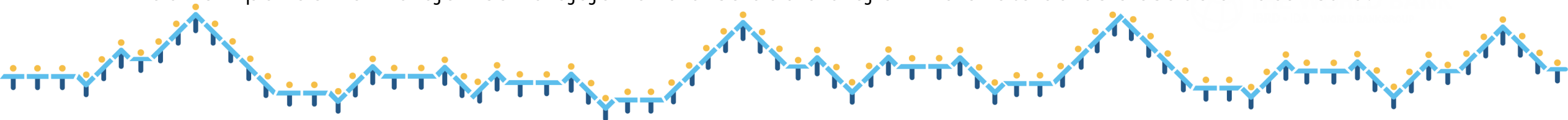
2

Pregled ključnih pojmova i izvora podataka u EU

Službeni pojmovi siromaštva i socijalne isključenosti

Prema Eurostatovoj definiciji, **stopa izloženosti riziku od siromaštva (AROP)** je udio stanovništva čiji je ekvivalentni raspoloživi dohodak kućanstva niži od praga AROP.

- **Prag AROP** je utvrđen na 60 % nacionalnog medijana ekvivalentnog raspoloživog dohotka nakon socijalnih transfera.
- **Kućanstvo:** Kućanstvo je društvena jedinica čiji članovi imaju zajedničke aranžmane i „dijele troškove kućanstva ili dnevnih potreba u zajedničkom domu”.
- **Raspoloživi dohodak kućanstva:** To je iznos novca koji je dostupan kućanstvu za potrošnju i štednju nakon plaćanja poreza na osobni dohodak i bogatstvo, doprinosa za socijalno osiguranje i privatnih transfera (npr. drugim kućanstvima). Računa se kao zbroj nadnica i plaća, dohotka od samozapošljavanja, primljenih javnih i privatnih transfera i drugih izvora dohotka (kao što je dohodak od kapitala) svih članova kućanstva, umanjen za iznos poreza na dohodak i bogatstvo, doprinosa za socijalno osiguranje i privatnih transfera koje članovi kućanstva isplaćuju.
- **Ekvivalent odrasle osobe:** Kako bi se dobio ekvivalentni raspoloživi dohodak kućanstva, raspoloživi se dohodak kućanstva dijeli brojem ekvivalenata odrasle osobe izračunatim korištenjem OECD-ove prilagođene ljestvice. Kako bi se izračunao broj ekvivalentnih odraslih osoba, svaki član kućanstva se prvo razvrstava među „odrasle osobe” (14 ili više godina) ili među „djecu” (manje od 14 godina). Potom se prvoj odrasloj osobi dodjeljuje ponder 1, svakoj drugoj odrasloj osobi ponder 0,5, a svakom djetetu ponder 0,3. Dobiveni ponderirani brojevi se zbrajaju kako bi se dobio broj ekvivalenata odrasle osobe u kućanstvu.

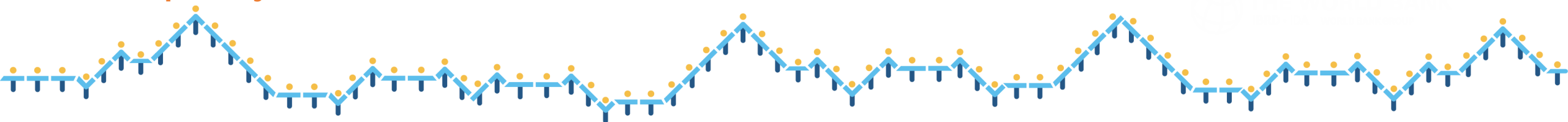

Službeni pojam siromaštva i socijalne isključenosti

Eurostat daje i jasnu definiciju „**teške materijalne i socijalne deprivacije (oskudice)**” (TMSD) koja odražava prisilni nedostatak određenih stavki i mogućnosti koje su Europljaninu potrebne za pristojan život.

- U tom smislu pojedinci su u stanju deprivacije ne zato što su odabrali odreći se takvih stavki/mogućnosti, nego zato što si ih ne mogu priuštiti ili im nemaju pristup zbog drugih prepreka (npr. onih socijalne naravi).
- Konkretno, osobama koje žive u TMSD-u nedostaje **barem sedam od 13 takozvanih stavki deprivacije**.

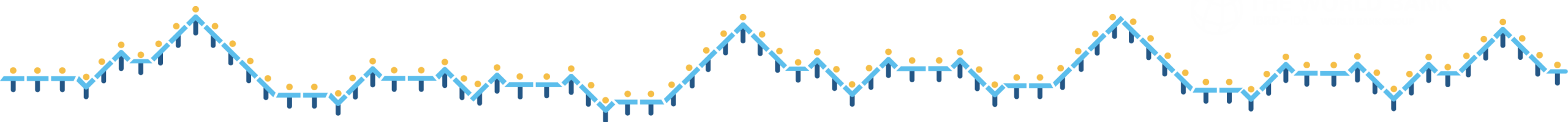
Razina	Stavka deprivacije
Kućanstvo	<ol style="list-style-type: none"> 1. mogućnost podmirivanja neočekivanih troškova, 2. mogućnost podmirivanja troškova odlaska na tjedan dana godišnjeg odmora izvan doma, 3. mogućnost podmirivanja dospjelih neplaćenih obveza (otplata hipoteke ili plaćanje najamnine, računa za komunalne usluge, rata kredita ili drugih zajmova), 4. mogućnost da si osoba priušti obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu ili vegetarijanski ekvivalent svaki drugi dan, 5. mogućnost da si priušti adekvatno grijanje u najhladnijim mjesecima, 6. pristup automobilu/kombiju za vlastite potrebe, 7. mogućnost zamjene istrošenog namještaja,
Pojedinac	<ol style="list-style-type: none"> 8. pristup internetskoj vezi, 9. mogućnost zamjene istrošene odjeće novom, 10. ima dva para obuće odgovarajuće veličine (uključujući par obuće za sve vremenske prilike), 11. tjedna potrošnja malog novčanog iznosa na sebe, 12. mogućnost redovitog sudjelovanja u slobodnim aktivnostima, 13. mogućnost okupljanja s prijateljima/obitelji na picu/jelu barem jednom mjesечно.

Službeni pojam siromaštva i socijalne isključenosti

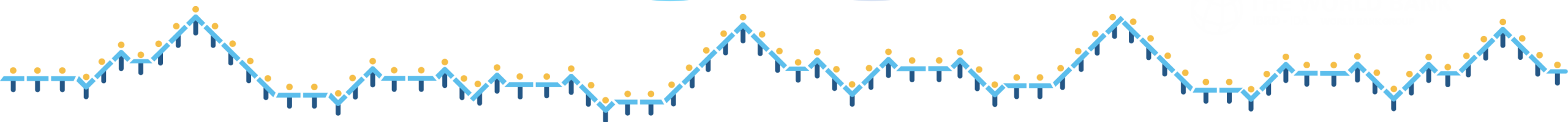
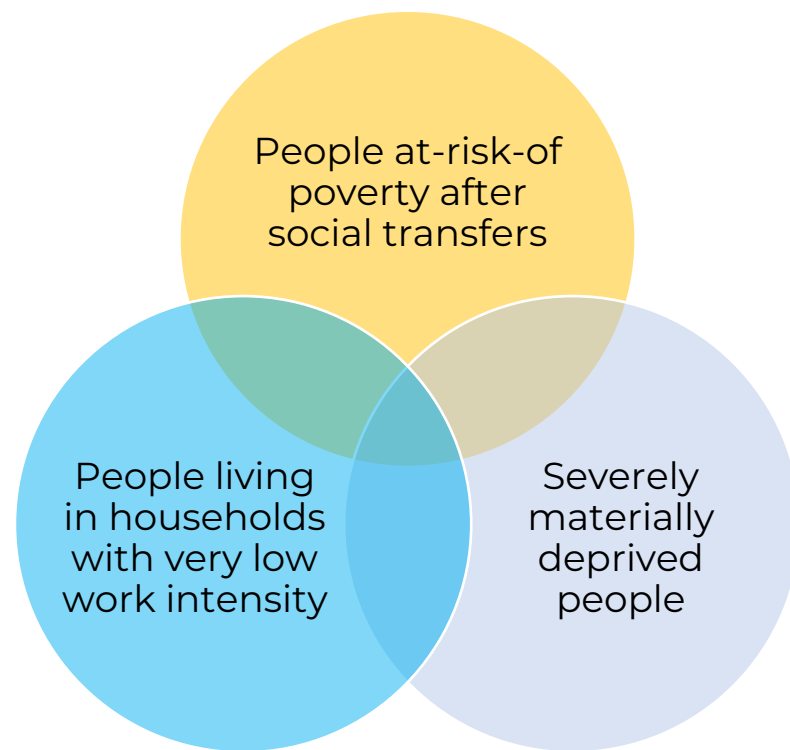
Prepoznavši važnost dohotka od rada za primjereni život, Eurostat uvodi pojam „vrlo niskog intenziteta rada” kako bi obuhvatio isključenost s tržišta rada.

- Stanovništvom s vrlo niskim intenzitetom rada smatra se udio stanovništva koje živi u kućanstvima čiji su radno sposobni članovi odradili manje od 20 % ukupnog potencijalnog radnog vremena.
- U tom smislu radno sposobne osobe definirane su kao osobe u dobi od 18 do 64 godine, ne uključujući studente u dobi od 18 do 24 godine, umirovljene osobe i osobe starije od 60 godina koje ne rade i žive u kućanstvu čiji je glavni dohodak mirovina.
- Kućanstva čiji su jedini članovi osobe mlađe od 18 godina, studenti mlađi od 25 godina ili osobe u dobi od 65 ili više godina isključena su iz izračuna razine intenziteta rada. Kada se određuje je li kućanstvo izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) (vidjeti odjeljak 2.1.1.), ne smatra se da takva kućanstva imaju vrlo nizak intenzitet rada.

Službeni pojam siromaštva i socijalne isključenosti

Stopom izloženosti riziku od siromaštva ili socijalnoj isključenosti (AROPE) mjeri se udio stanovništva koje je izloženo riziku od siromaštva ili koje je u teškoj materijalnoj deprivaciji ili koje živi u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada.

Prednosti i ograničenja Eurostatovog okvira

Nekoliko je prednosti i ograničenja...

■ Prednosti:

- Metodološka preciznost i dosljednost,
- Redovito ažuriranje (na godišnjoj razini)
- Međusektorska analiza siromaštva, socijalne isključenosti i ostalih primjenjivih dimenzija

■ Ograničenja:

- Zemljopisna granularnost (NUTS 2)
- Opseg AROPE-a

	područja NUTS 1	područja NUTS 2
Austrija	3	9
Belgija	3	11
Bugarska	2	6
Hrvatska	1	4
Cipar	1	1
Češka	1	8
Danska	1	5
Estonija	1	1
Finska	2	5
Francuska	14	27
Njemačka	16	38
Grčka	4	13
Mađarska	3	8
Irska	1	3
Italija	5	21
Latvija	1	1
Litva	1	2
Luksemburg	1	1
Malta	1	1
Nizozemska	4	12
Poljska	7	17
Portugal	3	7
Rumunjska	5	8
Slovačka	1	4
Slovenija	1	2
Španjolska	7	19
Švedska	3	8

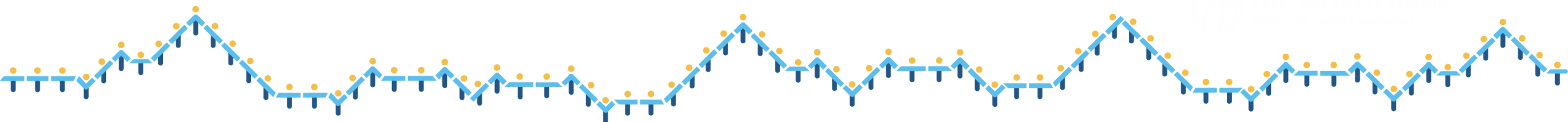
Pokazatelji AROP i AROPE dio su službene statistike

▪ Popis stanovništva

- Uredba EU-a 763/2008: popis stanovništva provodi se barem jedanput svakih deset godina.
- Zadnji krug popisa stanovništva održan 2021. i 2022.
- Cilj:
 - dati cjelovit i pouzdan pregled stanovništva u smislu njegovih demografskih, socijalnih i gospodarskih obilježja kao i uvjeta stanovanja,
 - poslužiti kao okvir uzorkovanja za ankete o kućanstvu.

▪ Statistika o dohotku i životnim uvjetima (SILC) anketa:

- godišnja anketa reprezentativna na razini NUTS 2,
- dobivanje uvida u dohodak kućanstva, životne uvjete itd.

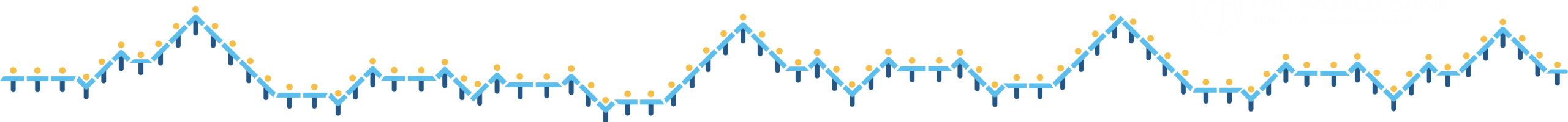

Izvori podataka – administrativni podaci i registri

Države članice EU-a sve više koriste dopunske administrativne podatke.

- Nedavnih je godina u statističkim propisima EU-a došlo do promjene, pri čemu se sve veći naglasak stavlja na korištenje **administrativnih podataka za službenu statistiku**.
 - Uredba (EU) 223/2009: NSZ-ima se daje pravo pristupa izvorima administrativnih podataka.
 - Uredba (EU) 2019/1700 o socijalnoj statistici: okvir za integraciju raznih izvora podataka, uključujući administrativne evidencije.
- NSZ-i idu u smjeru korištenja **administrativnih registara za provedbu popisa stanovništva**.
 - Nacrt Uredbe EU-a o europskoj statistici o stanovništvu i stanovanju.
- Države članice EU-a su ostvarile znatan napredak kad je riječ o uključivanju **administrativnih podataka u klasične ankete**, kao što je SILC.
 - 20 od 27 država članica unaprijed ispunjava SILC-ov modul o dohotku podacima iz administrativnih izvora.

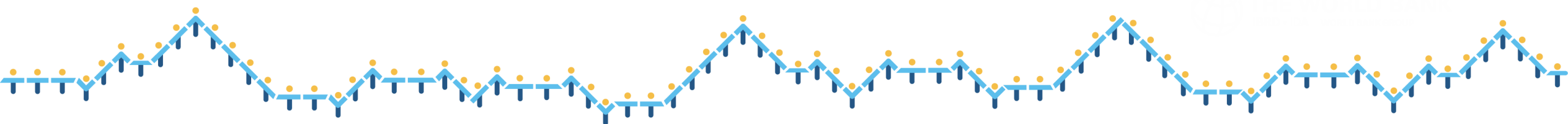
SILC	Države članice EU-a
Okvir uzorkovanja (iz registra stanovništva)	Austrija, Belgija, Danska, Estonija, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Slovenija, Španjolska, Švedska
Dohodak	Austrija, Belgija, Bugarska, Hrvatska (od 2024.), Cipar (mirovine i dohodak državnih službenika), Danska, Estonija, Finska, Francuska, Mađarska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Portugal (od 2024.), Slovenija, Španjolska, Švedska
Demografija	Austrija, Belgija*, Danska, Estonija*, Finska, Italija, Litva*, Luksemburg*, Nizozemska, Slovenija, Španjolska (djelomično), Švedska
Obrazovanje	Austrija, Danska, Estonija*, Finska, Nizozemska, Slovenija, Švedska
Rad	Austrija, Danska, Finska, Nizozemska, Slovenija, Švedska
Stanovanje	Austrija, Danska, Irska, Nizozemska, Slovenija, Švedska
Države koje ne koriste administrativne podatke	Češka, Grčka, Njemačka, Luksemburg, Poljska, Rumunjska, Slovačka

Izvori podataka – prelazak na administrativne registre u Hrvatskoj

Hrvatska je pojačala napore usmjerene na prelazak na sustav temeljen na administrativnim registrima.

- Državni zavod za statistiku (DZS) već koristi administrativne izvore u raznim statističkim područjima (plaće, zaposlenost itd.).
- Od 2023. hrvatski SILC uključuje dohodak pojedinaca iz administrativnih registara.
- 2023. Porezna uprava Ministarstva financija je službeno najavila izradu Registra stanovništva.
- DZS je također naveo da za popis stanovništva 2031. planira koristiti Registar stanovništva kao glavni izvor.

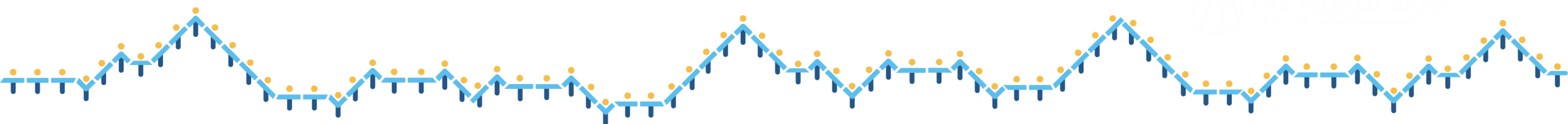
3

Središnji registar stanovništva Republike Hrvatske – dosadašnji razvoj

Nedavno najavljenom uspostavom sveobuhvatnog registra stanovništva i kućanstava otklonit će se velika praznina u hrvatskom sustavu registara

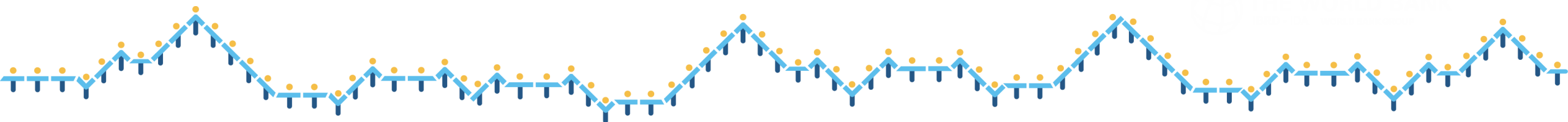
- U našem prethodnom izvješću istaknuta su dva ključna izazova:
 - nedostatak **jedinstvenih identifikacijskih oznaka stanova**,
 - nedostatak jasnog plana za **utvrđivanje članova** kućanstava.

- Te se praznine namjeravaju popuniti pomoću Središnjeg registra stanovništva Republike Hrvatske.

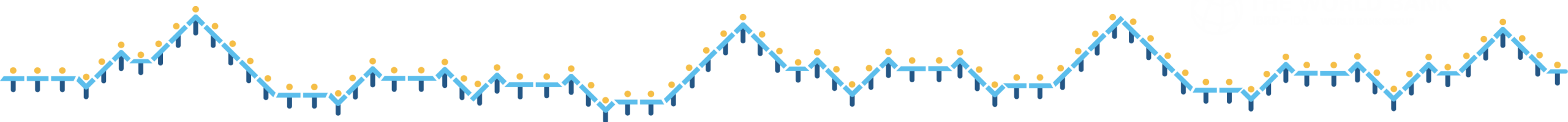
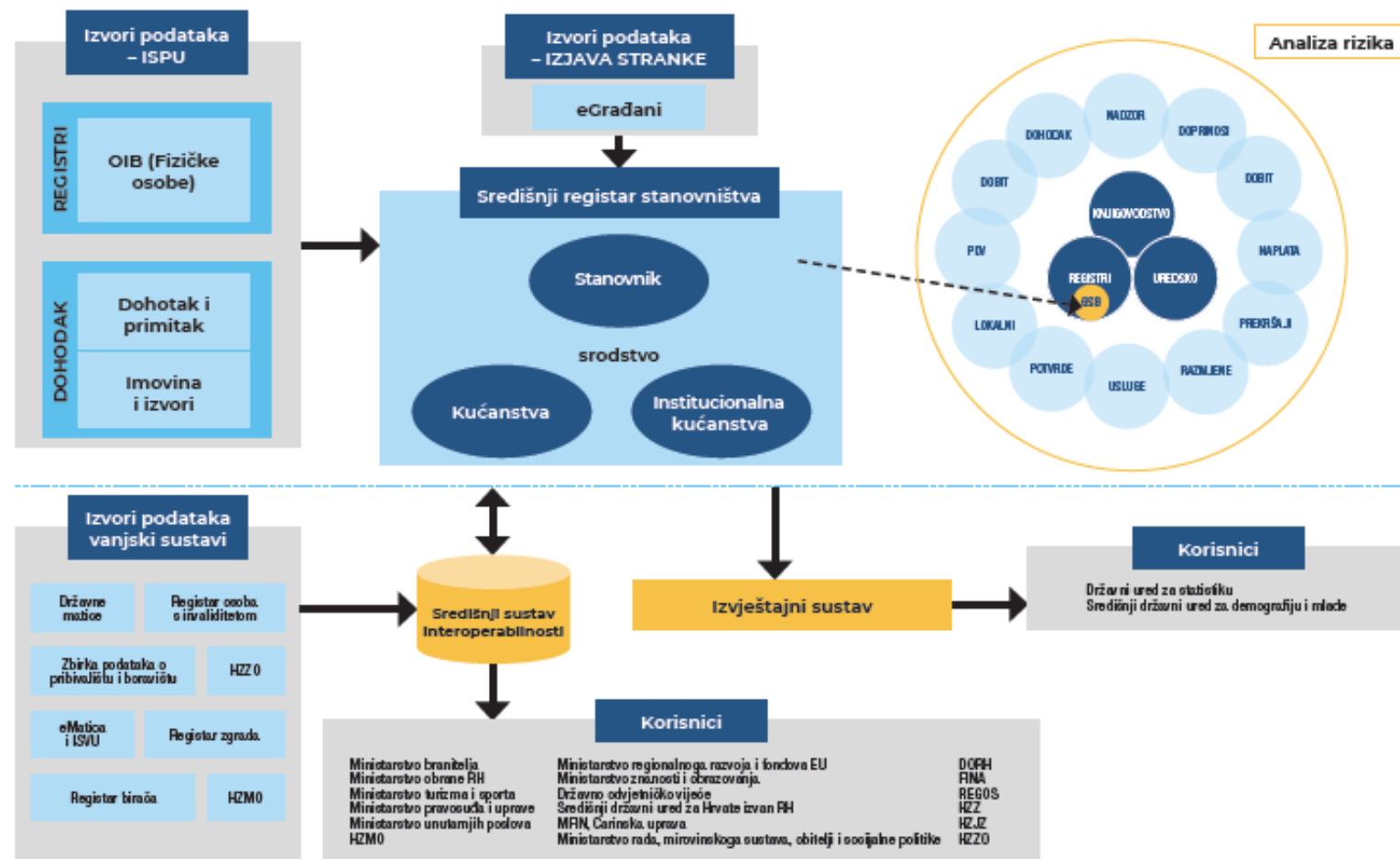
Ključne informacije

- **Rok:** Registar SOK bit će uspostavljen do kraja drugog tromjesečja 2026.
- **Obuhvat (stanovništva):** cjelokupno stanovništvo Republike Hrvatske, odnosno sve stanovnike s aktivnim osobnim identifikacijskim brojem (OIB) i one koji žive u inozemstvu.
- **Definicija srodstva:** povezanost osobe s djecom, bračnim drugom, izvanbračnim drugom, životnim partnerom, neformalnim životnim partnerom, roditeljima, bakama i djedovima te braćom i sestrama, putem njihovog osobnog identifikacijskog broja.
- **Definicija kućanstva:** skupina osoba koje zajedno nastanjuju stambenu jedinicu ili dio stambene jedinice te koje zajedno privređuju i troše.

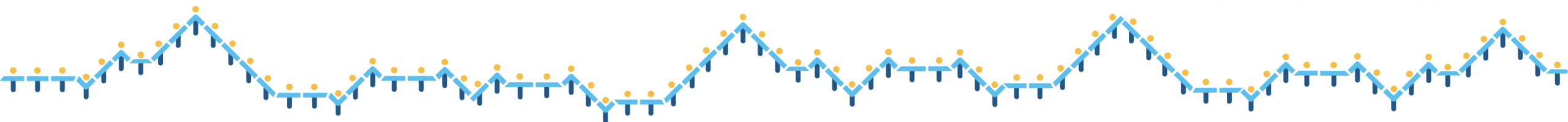
Izvori podataka

Registar stanovništva se temelji na podacima iz sustava OIB-a zajedno s dodatnim kategorijama administrativnih podataka.

U prethodnom izvješću u ovoj seriji istaknuto je da hrvatski sustav administrativnih podataka trenutačno ne omogućuje identifikaciju kućanstava na temelju prebivališta ili srodstva.

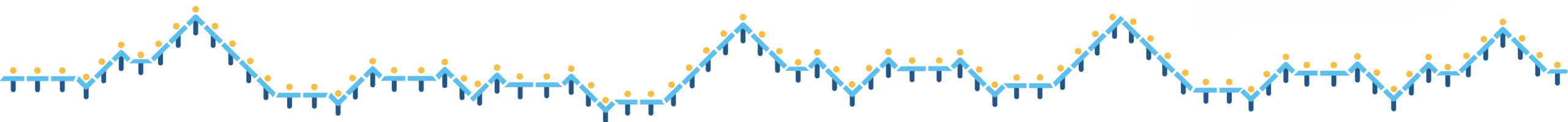
- Identifikacija kućanstava na temelju prebivališta:
 - Eurostat definira kućanstvo kao jednu ili više osoba koje žive na istoj adresi u zajedničkom kućanstvu.
 - Međutim, u službenom hrvatskom registru adresa nedostaju brojevi stanova u višestambenim zgradama.
 - Definicija adrese u Zakonu o prebivalištu i boravištu ne uključuje brojeve stanova.
 - Registar zgrada Državne geodetske uprave sadržava identifikacijske oznake stanova za tek mali broj stambenih zgrada.
 - Te praznine u podacima planiraju se popuniti Središnjim registrom stanovništva RH.
- Identifikacija kućanstava na temelju srodstva:
 - Sustav državnih matrica ne obuhvaća cjelokupno stanovništvo.
 - Primjerice, u matici rođenih nedostaju identifikacijski brojevi roditelja (OIB ili JMBG) za osobe rođene prije 1986.
 - Slično tomu, u matici vjenčanih nema identifikacijskih brojeva bračnih drugova u slučaju brakova sklopljenih prije 1986.

Više detalja

Budući da je Registar stanovništva u ranoj fazi razvoja, dodatni detalji vjerojatno će postati dostupni u bliskoj budućnosti.

- Uskoro bi se moglo pojaviti više informacija o nekoliko aspekata, uključujući:
 - Proces identifikacije i dodjele identifikacijskog broja stanova u manjim zgradama i rokovi završetka.
 - Pristup korišten za identificiranje kućanstava na temelju mjesta prebivališta.
 - Procedura za pristup podacima u analitičke svrhe, primijenjena na državne subjekte i istraživače.

4

Mjerenje siromaštva pomoću administrativnih registara

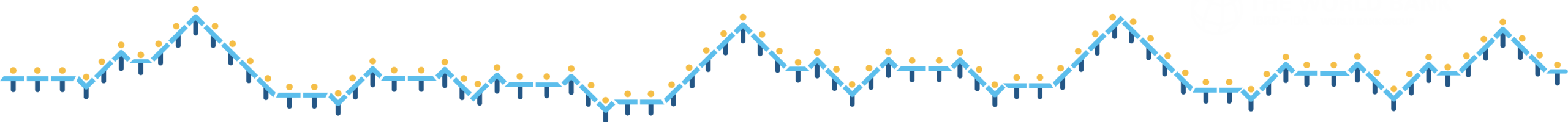
Postojeći pristupi u Hrvatskoj

Stope AROP računaju se iz podataka prikupljenih pomoću godišnjih anketa SILC i jednokratno izrađenih karata siromaštva.

- Službene procjene stope AROP temelje se na godišnjoj anketi SILC.
 - Provodi ih Državni zavod za statistiku (DZS).
 - Reprezentativne su za razine NUTS 1 i NUTS 2.
- Jedine procjene stope AROP na razinama NUTS 3 i LAU temelje se na jednokratno izrađenim kartama siromaštva.
 - Suradnja između MRRFEU-a, DZS-a i SB-a.
 - Metode procjene za mala područja
 - Podaci iz Popisa stanovništva 2011., ankete o potrošnji kućanstava iz 2011. i ankete SILC iz 2012.

I mnoge države članice EU-a primjenjivale su metode procjene za mala područja kako bi identificirale džepove siromaštva na razini NUTS 3 ili nižoj, no to su u pravilu bile jednokratne inicijative:

- Bugarska,
- Estonija,
- Mađarska,
- Latvija,
- Poljska,
- Rumunjska.
- Slovačka,
- Slovenija.

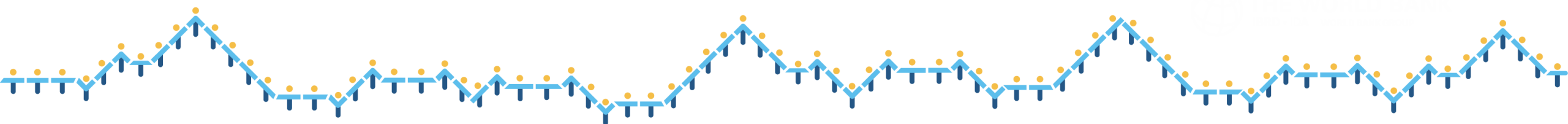

Relevantni izvori administrativnih podataka

Kako bi se stope AROP utemeljene na administrativnim podacima mjerile u skladu s Eurostatovom definicijom, važno je podatke iz Registra stanovništva integrirati s podacima o porezu na dohodak.

Sastavnice AROP-a	Varijabla	Izvor podataka
Kućanstvo	Identifikacijska oznaka kućanstva	Registar stanovništva
	Dohodak od nesamostalnog rada	EDIP
Raspoloživi dohodak kućanstva	Dohodak od samozapošljavanja	EDIP
	Drugi dohodak	EDIP
	Mirovine	EDIP
	Primljeni transfer	EDIP
	Porezi na dohodak	EDIP
	Doprinos za socijalno osiguranje	EDIP
	Redovni porezi na bogatstvo	EDIP
	Plaćeni redovni gotovinski transferi među kućanstvima	Nijedan
	Član kućanstva	Registar stanovništva
Ekvivalent odrasle osobe	Dob člana kućanstva	Registar stanovništva

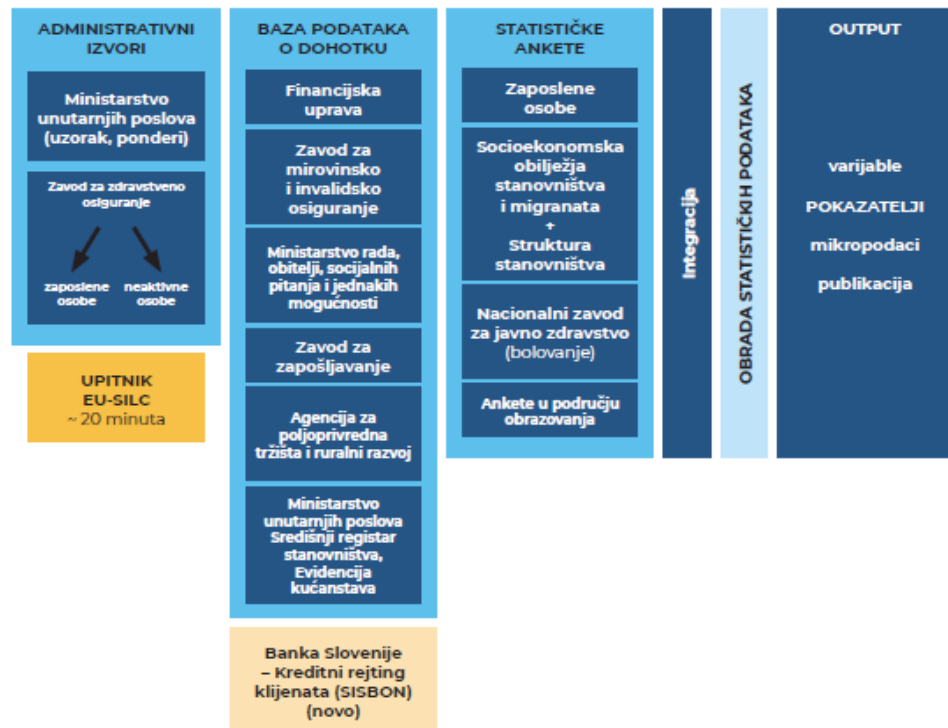
- Registar stanovništva je ključan za:
 - određivanje kućanstva,
 - utvrđivanje ekvivalenta odrasle osobe,
 - dobivanje demografskih podataka stanovništva.
- Podaci o porezu na dohodak u elektroničkom sustavu Evidencije dohodaka i primitaka (EDIP) odnose se na:
 - dohotke pojedinaca iz raznih izvora,
 - poreze pojedinaca i njihove doprinose za socijalno osiguranje.

Relevantni izvori administrativnih podataka

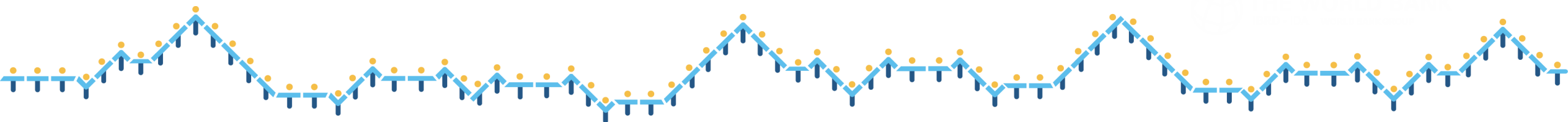
Kako u budućnosti postane dostupan sve veći broj registara i administrativnih podataka, ti se izvori mogu uključiti u izračun stope AROP

Primjer izvora podataka koji se koriste u Sloveniji

- Tijekom godina Statistički ured Republike Slovenije je postepeno integrirao dodatne izvore administrativnih podataka koji su relevantni za EU-SILC.
- Najnoviji dodatak je kreditni rejting klijenata Banke Slovenije (SB-SISBON).

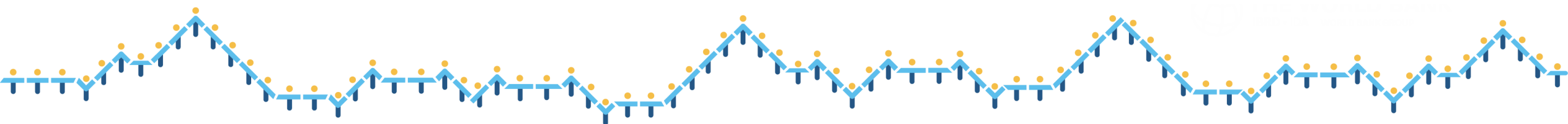
Izvor: Statistički ured Republike Slovenije (2024.)

Metodološki izazov (1) – Sastavnice dohotka

Podaci o porezu na dohodak imaju ili nepotpune ili nedostupne sastavnice u odnosu na dohodovne varijable u SILC-u.

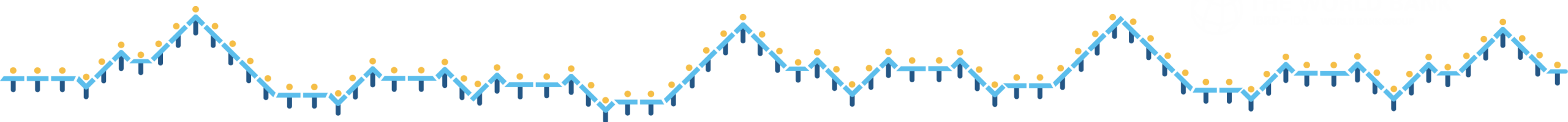
Varijable EU-SILC	Opis	Dostupnost u bazi podataka porezne uprave	Dostupnost u nekom drugom admin. izvoru
PY010G	Bruto gotovinski ili lako unovčivi dohodak zaposlenika	Dostupno	-
PY021G	Službeni automobil	Dostupno	-
PY050G	Bruto novčane naknade ili gubici od samozapošljavanja (uključujući dohodak od autorskih prava)	Djelomično dostupno: poslovni izdaci paušalno oporezovanih samozaposlenih osoba nisu dostupni; dostupni su samo njihovi prihodi	Nedostupno
PY080G	Mirovine koje se primaju iz pojedinačnih privatnih fondova (osim onih obuhvaćenih ESSPROS-om)	Dostupno	-
PY090G	Davanja za nezaposlenost	Dostupno	-
PY100G	Davanja za starost	Dostupno	-
PY110G	Davanja za nadživjele osobe	Dostupno	-
PY120G	Davanja za slučaj bolesti	Dostupno	-
PY130G	Davanja za invalidnost	Dostupno	-
PY140G	Naknade za obrazovanje	Dostupno	-
HY040G	Dohodak od najma/zakupa nekretnine ili zemljišta	Djelomično dostupno; izdaci osoba koje iznajmljuju smještaj u turizmu nisu dostupni; dostupni su samo njihovi prihodi	Nije dostupno
HY050G	Obiteljski doplatak/doplatak za djecu	Dostupno	-
HY060G	Davanja za socijalnu isključenost koja nisu drugdje klasificirana	Dostupno	-
HY070G	Naknade za troškove stanovanja	Dostupno	-
HY080G	Primljeni redovni gotovinski transferi među kućanstvima	Nije dostupno	Nije dostupno
HY090G	Kamate, dividende, dobit od kapitalnih ulaganja u poduzeće bez pravne osobnosti	Dostupno	-
HY110G	Dohodak koji primaju osobe mlađe od 16 godina	Dostupno	-
HY120G	Redovni porezi na bogatstvo	Dostupno	-
HY130G	Plaćeni redovni gotovinski transferi među kućanstvima	Nije dostupno	Nije dostupno
HY140G	Porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje	Dostupno	-

Metodološki izazov (2) – Prijavljivanje dohotka nižeg od stvarnoga u podacima o porezu na dohodak

Podaci o porezu na dohodak mogu biti pristrani zbog podiskazivanja dohotka.

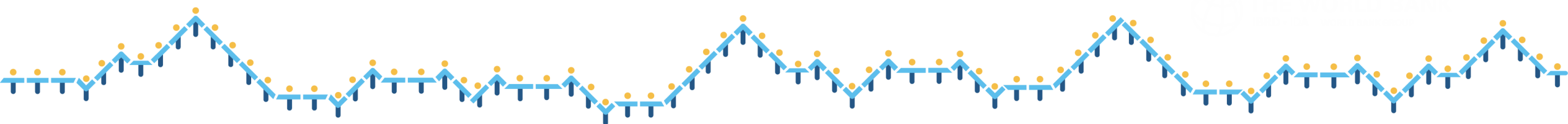
- Podaci o porezu na dohodak se u pravilu dobivaju iz prijave poreznih obveznika ili trećih osoba (npr. poslodavaca).
- I samoprijavljivanje i prijavljivanje od strane trećih podložni su netočnostima.
- Nekoliko čimbenika može doprinijeti prijavljivanju dohotka koji je niži od stvarnoga:
 - poticaji da se utaje porezi (Christian, 1994.; Johns i Slemrod, 2010.; DeBacker i sur., 2020.; Auten i Langetieg, 2023.),
 - pravo na socijalne naknade utemeljene na provjeri materijalnog stanja.

Metodološki izazov (3) – Dva skupa procjena stope AROP

Mogu postojati dva paralelna skupa procjena stope AROP: one koje se temelje na SILC-u i one dobivene iz administrativnih podataka.

- Očekuje se da će se stope AROP dobivene na temelju registara i izvora administrativnih podataka (npr. Registar stanovništva i e.g. Population Register and Tax Income) razlikovati od procjena na temelju ankete SILC.
- Mogući razlozi:
 - različite definicije dohotka,
 - razlike u ponašanju između ispitanika koji sudjeluju u anketama, s jedne strane, i poreznih obveznika, s druge.
- Hrvatska će barem kratkoročno vjerojatno imati dva zasebna skupa procjena stope AROP i nejednakosti za razine NUTS 1 i NUTS 2 kao i za različite demografske skupine.

Metodološki izazov (4) – Prostorne razlike u cijenama

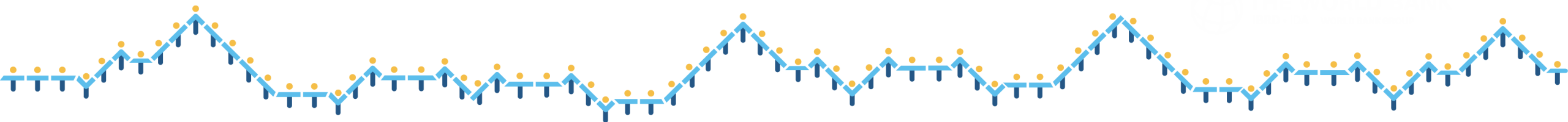
Podatke o dohotku kućanstva može biti potrebno prilagoditi kako bi oni odražavali razlike u troškovima života po regijama ili područjima te kako bi se tako izbjegla pristranost u mjerenju siromaštva uzrokovana prostornim razlikama u cijenama.

- Iako ostvaruju sličan dohodak, osobe koje žive u različitim regijama države plaćaju različite cijene za ista dobra, osobito nerazmjenjiva dobra i usluge kao što je stanovanje (Deaton i Zaidi, 2002., Amendola i sur., 2023.).
- Ne izvrše li se prilagodbe za prostorne razlike u cijenama, nacionalna granica siromaštva mogla bi precijeniti siromaštvo u područjima s nižim cijenama i obratno (Ayala i sur., 2014; Ferreira i sur., 2016.).
- U praksi ne postoji jedinstveni pristup prilagođavanju za razlike u cijenama u procjenama siromaštva.
 - Korištenje indeksa cijena stambenih objekata kao zamjena za razine lokalnih cijena (Early i Olsen, 2013., Jolliffe, 2006., Moretti, 2010., Renwick, 2009.).
 - Regionalni pariteti kupovne moći (Ahmad, 2003.).
- Nadalje, u mnogim zemljama dobivanje pouzdanih i pravodobnih podnacionalnih podataka o cijenama predstavlja izazov (Dawber i sur., 2019.):
 - složenost izračuna potrošnje kućanstva po regijama kako bi se dobili točni cjenovni ponderi;
 - poteškoće sa zahvaćanjem svih kategorija potrošačke potrošnje unutar ograničenja anketnih podataka;
 - razlike u veličinama uzorka među regijama, što može dovesti do problema s reprezentativnošću.

U stvari, nije neuobičajeno da se sastavnice dohotka u EU-SILC-u razlikuju od zemlje do zemlje.

- Usklađivanje podataka o porezu na dohodak i sastavnica dohotka u EU-SILC-u predstavlja izazov ne samo za Hrvatsku nego i za druge države članice EU-a.
- U poredbenoj studiji 26 država koje koriste EU-SILC (Goedeme i Trindade, 2020.) ističu se pitanja u vezi s usporedivošću podataka o dohotku, uključujući:
 - korištenje administrativnih evidencija naspram anketnih podataka,
 - različite definicije varijabli,
 - pogrešna razvrstavanja sastavnica dohotka,
 - nedostajuće sastavnice dohotka,
 - različite razine podrobnosti prilikom prikupljanja podataka.

Metodološki izazov pred državama članicama EU-a (1) – sastavnice dohotka

Različite države članice EU-a primjenjuju različite tehnike imputacije za izračun dohodovnih varijabli.

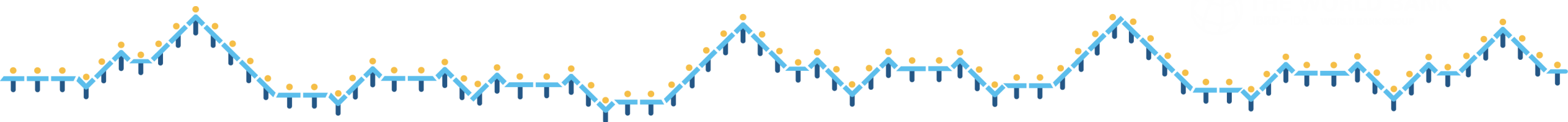
	Imputacija medijane/aritmetičke sredine unutar razreda	Metoda unutrašnjih derivata	Ostalo	Imputacija pomoću jednostavne regresije	Regresijska imputacija s uključivanjem nasumičnosti	Metoda vanjskih derivata podataka	Imputacija ukupnog medijane/aritmetičke sredine	Model mikrosimulacije	Višestruka imputacija	Frakcijska imputacija	Sparivanje prema predviđenom preteku
Austrija	●				●		●				
Belgija	●	●		●			●				
Bugarska	●		●					●			
Hrvatska	●	●			●				●		●
Cipar			●								
Češka		●									
Estonija	●	●	●	●							
Finska		●									
Francuska				●	●						
Njemačka			●	●							
Grčka		●				●		●			
Mađarska				●							
Irska	●	●				●	●				
Italija			●					●	●		
Latvija		●									
Litva	●										
Luksemburg				●							●
Malta		●		●							
Nizozemska	●		●								
Poljska		●		●							
Rumunjska			●								
Slovenija	●	●				●					
Slovačka	●	●	●	●							
Španjolska	●				●						
Švedska			●								
Ukupan broj država	11	12	9	9	4	3	3	3	1	1	1

Izvor: Kompilacija Svjetske banke na temelju Lynn i Lyberg (2022.) i kvalitativnih studija EU-a.

Metodološki izazov pred državama članicama EU-a (2) – prijavljivanje nižeg dohotka od stvarnoga

Čini se da u državama članicama EU-a prilagodba za prijavljeni niži dohodak od stvarnoga nije standardna praksa.

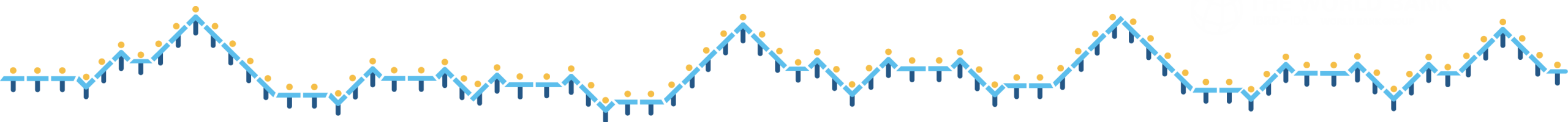
Država	Dohodovne varijable u EU-SILC-u temeljene na administrativnim izvorima	Korekcije za niže prijavljeni dohodak poreznim tijelima
Austrija	Da	Ne
Belgija	Da	Ne
Bugarska	Da	Ne
Hrvatska	Od 2024.	Ne
Cipar	Da	Ne
Češka	Ne	
Danska	Da	Ne
Estonija	Da	Ne
Finska	Da	Ne
Francuska	Da	Ne
Njemačka	Ne	Ne
Grčka	Ne	
Mađarska	Da	Ne
Irska	Da	Ne
Italija	Da	Ne
Latvija	Da	Ne
Litva	Da	Ne
Luksemburg	Ne	
Malta	Da	Ne
Nizozemska	Da	Ne
Poljska	Ne	
Portugal	Od 2024.	Ne
Rumunjska	Ne	
Slovačka	Ne	
Slovenija	Da	Ne
Španjolska	Da	Ne
Švedska	Da	Ne

Metodološki izazov pred državama članicama EU-a (2) – prijavljivanje nižeg dohotka od stvarnoga

Važno je napomenuti da pitanje prijavljivanja nižeg dohotka od stvarnoga utječe ne samo na administrativne podatke, nego i na anketne podatke EU-SILC pa je stoga nejasno je li prilagodba administrativnih podataka opravdana.

- Ankete u pravilu ne zahvaćaju vrh distribucije dohotka, što može utjecati na stvarne pragove AROP kao i na mjerenje pokazatelja nejednakosti.
 - Za osobe koje ostvaruju visoki dohodak manje je vjerojatno da će sudjelovati u anketama ili one mogu navesti niži dohodak zbog razloga kao što su zaštita privatnosti, oporezivanje ili društvena poželjnost.
 - Empirijski dokazi pokazuju da najveći jaz između anketa i administrativnih podataka postoji na vrhu distribucije dohotka (Blanchet i sur., 2022., Burkhauser i sur., 2018., Carranza i sur., 2023., Flachaire i sur., 2021., Yonzan i sur., 2020.).
- Postoji zamjetna prevalencija podiskazivanja dohotka u anketama, uključujući SILC.
 - Raskoraci su najveći u slučaju dohotka od imovine i samozapošljavanja (Tomaleho, 2019.).
 - Empirijski dokazi upućuju na podiskazivanje dohotka od strane samozaposlenih osoba u Italiji (Albarea i sur., 2019.), 14 država članica EU-a, pri čemu se prosječan udio podiskazanog dohotka od samozapošljavanja kreće u rasponu od manje od 10 % stvarnog dohotka na Cipru i u Bugarskoj do više od 30 % stvarnog dohotka u Grčkoj (Kukk i sur., 2020.).

Metodološki izazov pred državama članicama EU-a (3) – dva skupa procjena stope AROP

U državama članicama EU-a koje koriste administrativne podatke postoje slučajevi višestrukih procjena stope AROP za istu zemljopisnu razinu.

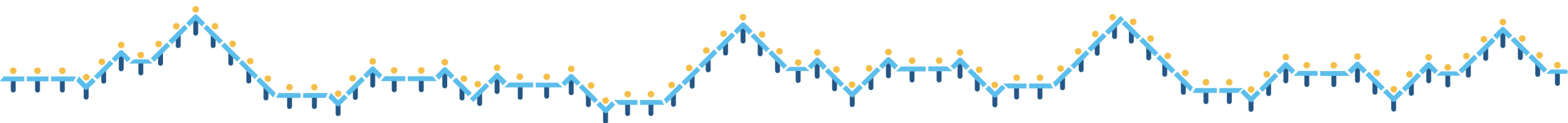
- Danska izrađuje dvije procjene stope AROP na nacionalnoj razini:
 - jednu na temelju EU-SILC-a, drugu na temelju Registra dohodovne statistike, koji sadrži administrativne podatke o godišnjem dohotku na razini kako pojedinca tako i obitelji.
 - Razlike: pristupi prikupljanju podataka (ankete naspram administrativnih podataka), pojmovi dohotka, definicija kućanstva.
- Francuska ima dvije stope AROP za razinu regija NUTS 1:
 - jednu izračunatu na temelju EU-SILC-a, drugu na temelju administrativnog skupa podataka FiLoSoFi, koji integrira porezne evidencije i evidencije socijalnih naknada.
- Nizozemska izrađuje dvije mjere siromaštva na nacionalnoj razini te razinama NUTS 1 i NUTS 2:
 - jednu na temelju EU-SILC-a, drugu na temelju Dohodovne statistike, koja se temelji na poreznim evidencijama.
 - Razlike: definicije dohotka, ljestiva ekvivalencije, pragovi siromaštva.
- Španjolska izrađuje dva skupa procjena stope AROP za razinu NUTS 2:
 - jednu na temelju EU-SILC-a, drugu na temelju administrativnih poreznih evidencija.
- Švedska ima dvije nacionalne procjene stope AROP:
 - jednu koja se temelji na EU-SILC-u, drugu koja se temelji na poreznim evidencijama i administrativnim izvorima.
 - Iako obje procjene za izračune koriste iste administrativne baze podataka, one primjenjuju različite ljestvice ekvivalencije odrasle osobe.

Metodološki izazov pred državama članicama EU-a (4) – prostorne razlike u cijenama

Unatoč teorijskoj privlačnosti same vježbe, nijedna država članica EU-a trenutavno ne uzima u obzir prostorne razlike u cijenama pri mjerenju siromaštva.

- Nijedan Nacionalni statistički zavod (NSZ) u EU-u ne razmatra regionalne razlike u cijenama pri izračunu stope AROP i drugih pokazatelja temeljenih na dohotku.
- Samo 4 od 27 država članica EU-a – Francuska, Njemačka, Poljska i Španjolska – prikupljanju indekse potrošačkih cijena na regionalnoj razini.

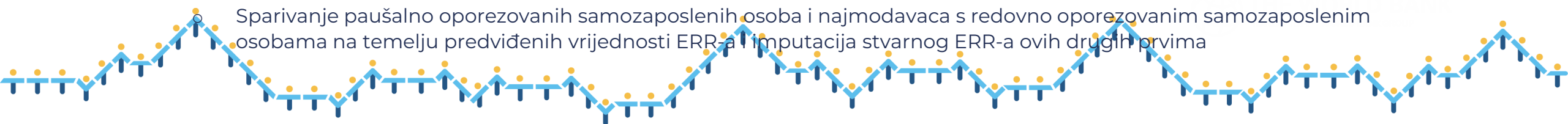

Preporuke za Hrvatsku (1) – pristup temeljen na imputaciji

Podaci o rashodima koji nisu obuhvaćeni sastavnicama dohotka mogu se procijeniti primjenom imputacije.

- Plaćeni i primljeni privatni transferi ne mogu se imputirati jer nema podataka na koje bi se moglo osloniti.
- Imputacija omjera poslovnih rashoda i prihoda (ERR) paušalno oporezovanim samozaposlenim osobama i najmodavcima pomoću podataka prikupljenih za samozaposlene osobe koje su dužne prijaviti i prihode i rashode (redovno oporezovane samozaposlene osobe).
- Višestruka imputacija na temelju regresijske imputacije:
 - Modeliranje ERR-a kao funkcije prihoda i drugih varijabli dostupnih i za redovno oporezovane samozaposlene osobe i za paušalno oporezovane samozaposlene osobe i najmodavce.
 - Korištenje procijenjenih parametara za imputaciju ERR-a paušalno oporezovanim samozaposlenim osobama i najmodavcima.
- Višestruka imputacija na temelju imputacije pomoću sparivanja prema predviđenom prosjeku:
 - Modeliranje ERR-a kao funkcije prihoda i drugih varijabli dostupnih i za redovno oporezovane samozaposlene osobe i za paušalno oporezovane samozaposlene osobe i najmodavce.
 - Korištenje procijenjenih parametara za predviđanje svačijeg ERR-a

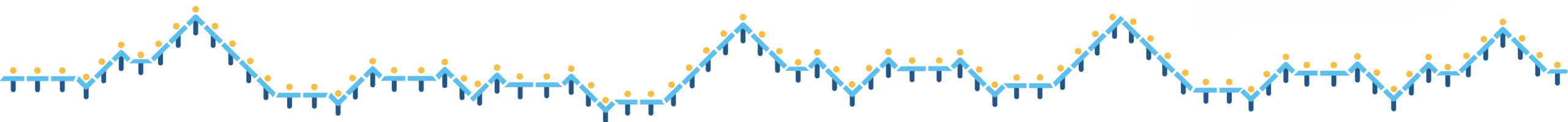
Sparivanje paušalno oporezovanih samozaposlenih osoba i najmodavaca s redovno oporezovanim samozaposlenim osobama na temelju predviđenih vrijednosti ERR-a i imputacija stvarnog ERR-a ovih drugih prvima

Preporuke za Hrvatsku (2) – prijavljivanje nižeg dohotka od stvarnoga

U skladu s uobičajenom praksom među državama članicama EU-a, preporuča se ne prilagođavati podatke o porezu na dohodak za možebitnu pristranost koja je posljedica nižeprijavljenog dohotka.

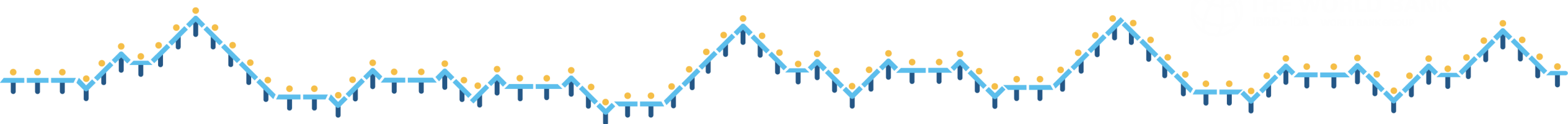
- Međutim, korisno je procijeniti stupanj u kojemu je prijavljeni dohodak iz podataka o porezu na dohodak niži od stvarnoga kako bi se shvatili potencijalni učinci te pojave na procjene stope AROP i drugih pokazatelja utemeljenih na dohotku.
 - Potoje neki pristupi za približno određivanje neprijavljenog dohotka korištenjem zamjene za stvarnu distribuciju dohotka na temelju anketnih podataka (Pissarides i Weber, 1989.).
 - Jedina dostupna procjena za Hrvatsku, koja se temelji na APK-u iz 2010., daje naslutiti da samozaposlena kućanstva prijavljuju dohodak koji je niži od stvarno ostvarenoga za prosječnih 16,8 %, iako ova procjena nije statistički značajna (Kukk i sur., 2020.). Ta bi se analiza mogla doraditi korištenjem novijih podataka, npr. onih iz APK-ova iz 2019. i 2022.

Preporuke za Hrvatsku (3) – dva skupa procjena stope AROP

Iako je postojanje dvaju skupova procjena stope AROP za isto zemljopisno područje prihvatljivo, ključno je dokumentirati i javno objaviti metodološke razlike.

- Jedino se procjene stope AROP temeljene na SILC-u na razinama NUTS 1 i NUTS 2 smatraju službenom statistikom.
- Procjene stope AROP temeljene na administrativnim registrima na razinama NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3 i LAU mogle bi se nazvati eksperimentalnom statistikom.

Preporuke za Hrvatsku (4) – prostorne razlike u cijenama

Kako bi svoj pristup uskladila sa zajedničkim pristupom država članica EU-a kao i zbog nepostojanja regionalnih IPC-ova, Hrvatskoj se preporuča da ne uzima u obzir prostorne razlike u cijenama u kontekstu mjerenja siromaštva.

- Svi NSZ-i u EU-u primjenjuju tu praksu.
- Osim toga, u slučaju Hrvatske DZS izrađuje samo nacionalni IPC.

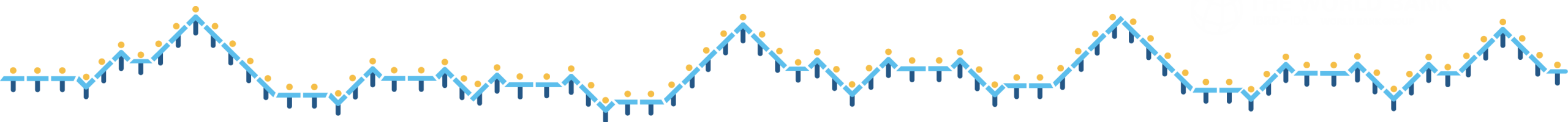

5

Mjerenje socijalne isključenosti pomoću administrativnih podataka

Pojam „socijalne isključenosti” je višedimenzionalan i nema jednu, općeprihvaćenu definiciju.

Područje	Okviri relevantni za to područje
Dohodovno siromaštvo	Pokazatelj EU AROPE; EU Laeken; njemački pokazatelji blagostanja; UNDP-ov okvir socijalne isključenosti (2012.); švicarski okvir socijalne isključenosti; kanadski indeks blagostanja zajednice; okvir višedimenzionalne nejednakosti; mjera pojedinačne deprivacije (<i>International Women's Development Agency</i>); Meksička nacionalna anketa o dinamici odnosa u kućanstvu (ENDIREH).
Tržište rada (isključenost ili uključenost u pogledu participacije na tržištu rada)	Promatrač socijalne isključenosti (<i>Social Exclusion Monitor</i>); EU Laeken; njemački pokazatelji blagostanja ; UNDP-ovi pokazatelji socijalne isključenosti (2012.); bristolska matrica socijalne isključenosti; izvješće o napretku po pitanju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti (Quebec); kanadski indeks blagostanja zajednice; okvir višedimenzionalne nejednakosti; mjera pojedinačne deprivacije (<i>International Women's Development Agency</i>); talijanska anketa o pristupu LGBT osoba tržištu rada i njihovoj uključenosti na radnom mjestu.
Obrazovanje (stupanj obrazovanja)	Promatrač socijalne isključenosti (<i>Social Exclusion Monitor</i>); EU Laeken; njemački pokazatelji blagostanja ; UNDP-ovi pokazatelji socijalne isključenosti (2012.); bristolska matrica socijalne isključenosti; izvješće o napretku po pitanju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti (Quebec); kanadski indeks blagostanja zajednice; svjetski višedimenzionalni indeks siromaštva; okvir višedimenzionalne nejednakosti; mjera pojedinačne deprivacije (<i>International Women's Development Agency</i>).
Zdravstvo (status pojedinaca i članova njihovog kućanstva u pogledu invaliditeta)	Promatrač socijalne isključenosti (<i>Social Exclusion Monitor</i>); EU Laeken; njemački pokazatelji blagostanja; UNDP-ov okvir socijalne isključenosti (2012.); izvješće o napretku po pitanju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti (Quebec); turski nacionalni pokazatelji poštovanja prava osoba s invaliditetom (na temelju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom); svjetski višedimenzionalni indeks siromaštva; okvir višedimenzionalne nejednakosti; mjera pojedinačne deprivacije (<i>International Women's Development Agency</i>); Meksička nacionalna anketa o dinamici odnosa u kućanstvu (ENDIREH).
Pristup infrastrukturi	UNDP-ov okvir socijalne isključenosti (2012.); UNDP-ov okvir socijalne uključenosti (Bosna i Hercegovina); nizozemski okvir socijalne isključenosti; bristolska matrica socijalne isključenosti; izvješće o napretku po pitanju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti (Quebec); okvir višedimenzionalne nejednakosti; mjera pojedinačne deprivacije (<i>International Women's Development Agency</i>); Meksička nacionalna anketa o dinamici odnosa u kućanstvu (ENDIREH).

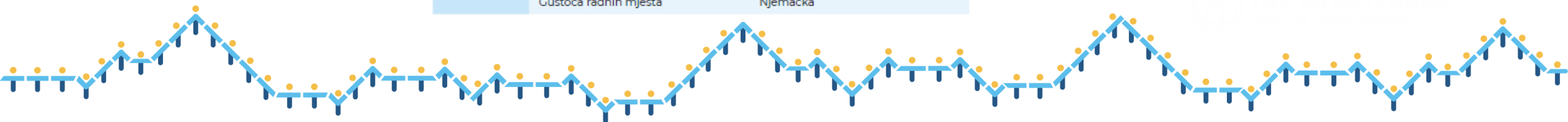

Mjerenje socijalne isključenosti u EU-u

Glavni pojam je AROPE, no u EU-u postoje široki spektar mjera socijalne isključenosti (i pokazatelja i indeksa).

Područje	Pokazatelji	Države članice EU-a
Dohodak	Raspoloživi dohodak	Belgija, Danska, Njemačka, Španjolska, Portugal, Švedska
	Fiskalni prihod po stanovniku	Estonija, Poljska
	Prosječna plaća (po satu, mjesečna, bruto, neto)	Francuska, Poljska, Slovenija
	BDP po stanovniku	Njemačka, Španjolska
Demografija	Gustoća stanovništva	Većina država članica
	Distribucija stanovništva po dobnim skupinama	Francuska, Njemačka, Grčka, Slovenija
	Omjer dobne ovisnosti	Mađarska, Luksemburg, Slovenija
	Etničko podrijetlo	Rumunjska, Slovačka
Zdravstvo	Broj bolničkih postelja na 1000 stanovnika	Češka, Italija, Poljska, Rumunjska
	Broj liječnika, medicinskih sestara na 1000 stanovnika	Češka, Italija, Poljska, Rumunjska, Španjolska
	Stopa smrtnosti (dojenčad, djeca do pet godina)	Češka, Italija, Poljska, Rumunjska, Španjolska
	Distribucija stanovništva po stupnju obrazovanja	Češka, Francuska, Italija, Latvija, Rumunjska, Švedska
Obrazovanje	Omjer učenika i učitelja	Italija, Poljska
	Rezultati istraživanja PISA	Češka, Italija, Poljska
Stanovanje i energija	Najamnina po četvornom metru	Danska
	Stopa prenapučenosti	Portugal
	Broj stambenih jedinica na 1000 stanovnika	Slovenija
	Dostupnost grijanja u stambenoj jedinici	Češka, Italija, Rumunjska, Španjolska
Tržište rada	Stopa nezaposlenosti	Češka, Danska, Mađarska, Italija, Poljska
	Stopa participacije radne snage u radno sposobnom stanovništvu	Češka, Italija, Poljska, Rumunjska, Španjolska
	Stopa aktivnosti	Austrija
	Gustoća radnih mjesta	Njemačka

Indeks	Države članice EU-a
Indeks životnih uvjeta	Austrija
Indeks bogatstva temeljen na fiskalnim prihodima	Belgija
Indeks siromaštva	Belgija
Indeks višestruke deprivacije	Bugarska, Hrvatska, Portugal (Lisabon)
Indeks ranjivosti na gubitak radnog mjesta	Francuska
Indeks deprivacije	Francuska, Irska
Atlas nejednakosti među spolovima	Njemačka
Regionalni atlas dohotka, ljudskog kapitala, socijalne isključenosti	Njemačka
Složeni indeks blagostanja	Grčka
Indeks segregacije	Mađarska
Indeks socijalne i materijalne deprivacije	Italija
Socioekonomski indeks	Luksemburg
Indeks lokalnog ljudskog kapitala	Poljska, Rumunjska
Indeks regionalnog razvoja	Portugal
Atlas marginaliziranih zajednica	Rumunjska
Atlas romskih zajednica	Slovačka
Indeks demografske ranjivosti	Švedska

Preporuke za Hrvatsku – pojednostavljena stopa AROPE (ARPE-S)

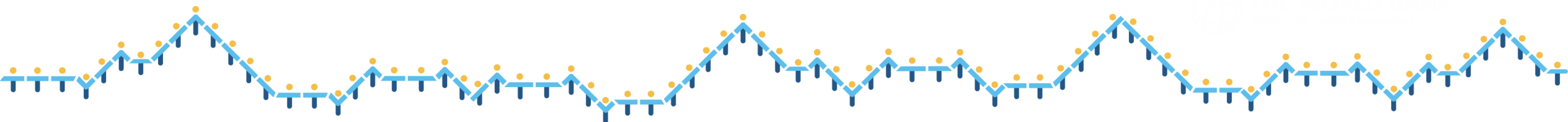
Pojednostavljeni pokazatelj AROPE uključuje dvije od triju sastavnica Eurostatove definicije AROPE-a.

- **Izloženost riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti** (ARPE) odgovara zbroju osoba koje su ili:

• izložene riziku od siromaštva ili

• **u položaju teške materijalne i socijalne oskudice ili**

• žive u kućanstvu s vrlo niskim intenzitetom rada.

Preporuke za Hrvatsku – pojednostavljena stopa AROPE (ARPE-S)

Pojednostavljeni pokazatelj AROPE uključuje dvije od triju sastavnica Eurostatove definicije AROPE-a.

- Sastavnicu „**teška materijalna i socijalna deprivacija**” je teško replicirati korištenjem administrativnih podataka.
- (Iz Eurostata) **Teška materijalna i socijalna deprivacija**: udio stanovništva koji je izložen prisilnom manjku barem 7 od 13 stavki deprivacije.
 1. mogućnost podmirivanja neočekivanih troškova,
 2. mogućnost podmirivanja troškova odlaska na tjedan dana godišnjeg odmora izvan doma,
 3. mogućnost podmirivanja dospjelih neplaćenih obveza (otplata hipoteke ili plaćanje najamnine, računa za komunalne usluge, rata kredita ili drugih zajmova),
 4. mogućnost da si osoba priušti obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu ili vegetarijanski ekvivalent svaki drugi dan,
 5. mogućnost primjerenog grijanja doma,
 6. pristup automobilu/kombiju za vlastite potrebe,
 7. zamjena istrošenog namještaja,
 8. pristup internetskoj vezi,
 9. mogućnost zamjene istrošene odjeće novom,
 10. imanje dvaju parova obuće odgovarajuće veličine (uključujući par obuće za sve vremenske prilike),
 11. tjedna potrošnja malog novčanog iznosa na sebe,
 12. mogućnost redovitog sudjelovanja u slobodnim aktivnostima,
 13. mogućnost okupljanja s prijateljima/obitelji na piću/jelu barem jednom mjesečno.

Promjene u definiciji AROPE-a iz 2021.

Sastavnica AROPE-a

OLD definition: until 2020

NEW definition: since 2021

Teška materijalna / socijalna deprivacija

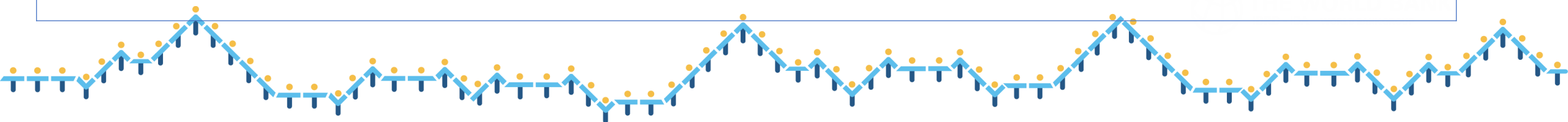
Teška **materijalna** deprivacija: udio stanovništva koji si ne može priuštiti (a ne odabir da si ne priušti) barem **4 od 9** prethodno određenih materijalnih stavki koje većina ljudi smatra poželjnima ili čak nužnima za primjeren život

Teška **materijalna i socijalna** deprivacija: udio stanovništva koji je izložen prisilnom manjku barem **7 od 13** stavki pokazatelja deprivacije (od kojih se 6 odnosi na pojedinca a 7 na kućanstvo)

Niski intenzitet rada

Osobe u dobi od **0 do 59** godina koje žive u kućanstvima u kojima su odrasle osobe (one u dobi od **18 do 59** godina, ne uključujući studente u dobi od 18 do 24 godine) odradile 20 % ili manje ukupnog združenog potencijalnog radnog vremena u prethodnih godinu dana.

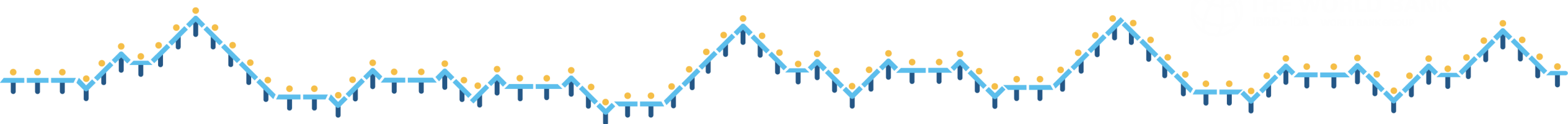
Osobe u dobi od **0 do 64** godine koje žive u kućanstvima u kojima su odrasle osobe (one u dobi od **18 do 64** godine, ne uključujući studente u dobi od 18 do 24 godine i *osobe koje su prema trenutnom samoodređenom ekonomskom statusu u mirovini ili koje primaju bilo koju mirovinu (osim obiteljske mirovine) kao i osobe u dobi od 60 do 64 godine koje su neaktivne i žive u kućanstvu čiji je glavni dohodak mirovina*) odradile 20 % ili manje ukupnog združenog potencijalnog radnog vremena u prethodnih godinu dana.

Preporuke za Hrvatsku – pojednostavljena stopa AROPE (ARPE-S)

Pojednostavljeni pokazatelj AROPE se potencijalno može izračunati na temelju podataka iz Registra stanovništva i Registra poreznih obveznika.

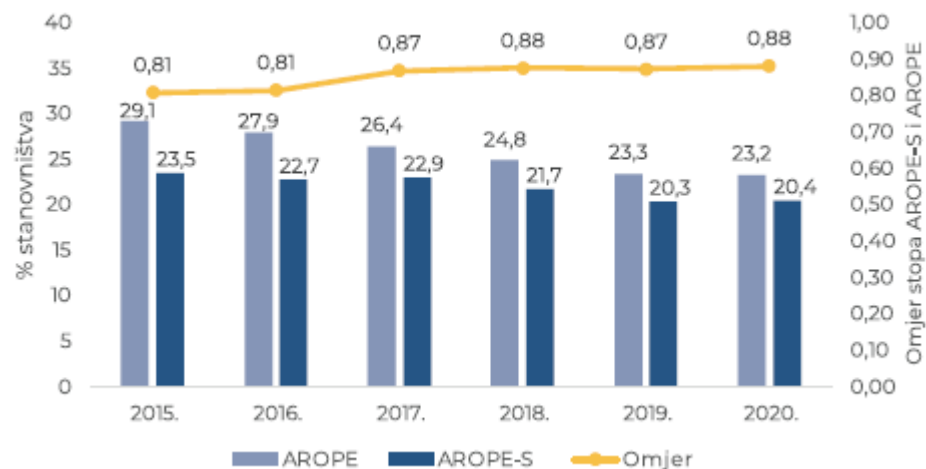
Skupina stanovništva	Izvor podataka
Osobe u dobi od 18 do 64 godine	Registar stanovništva
Studenti u dobi od 18 i 24 godine <ul style="list-style-type: none"> • Srednjoškolsko obrazovanje • Tercijarno obrazovanje 	Registar stanovništva
Umirovljenici	Registar stanovništva
Primatelji dohotka od mirovine	Registar stanovništva i Registar poreznih obveznika (za novčane primitke od mirovina)
Osobe starije od 60 godina koje ne rade i žive u kućanstvima čiji je glavni dohodak mirovina	Registar stanovništva i Registar poreznih obveznika (za radni status i novčane primitke od mirovina)
Za radnike, broj radnih sati	Registar poreznih obveznika
Za samozaposlene osobe i radnike u drugim djelatnostima, broj mjeseci rada	Registar poreznih obveznika (napomena: ovaj izvor ne uključuje informacije o broju radnih sati za ove skupine radnika. Stoga se pretpostavlja da su u mjesecima u kojima su bili aktivni, radili puno radno vrijeme.)
Identifikacijska oznaka kućanstva	Registar stanovništva

Preporuke za Hrvatsku – pojednostavljena stopa AROPE (AROEPE-S)

Usporedba stopa AROPE i AROPE-S izračunatih na temelju podataka ankete SILC otkriva manje razlike, koje opravdavaju provedbu dodatnih istraživanja.

Usporedba prema Eurostatovoj staroj definiciji „vrlo niskog intenziteta rada“

Usporedba prema Eurostatovoj novoj definiciji „vrlo niskog intenziteta rada“

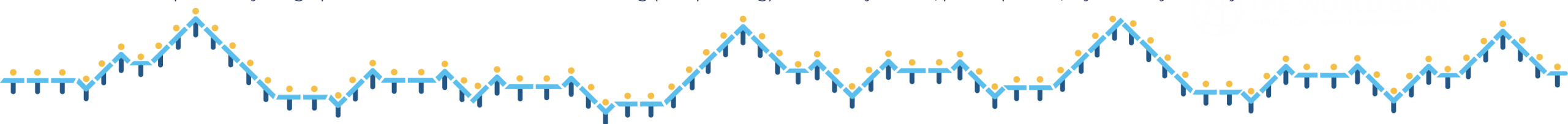
Izvor: Izračun Svjetske banke na temelju Eurostatove publikacije dostupne na:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_pees01n_custom_11602706/default/table?lang=en

Preporuke za Hrvatsku – pokazatelji socijalne isključenosti

U suradnji s MRMSOSP-om identificirano je osam područja, svaki sa skupom predloženih pokazatelja koji se mogu dobiti iz postojećih izvora administrativnih podataka.

- 8 domena socijalne isključenosti povezanih sa: dohotkom kućanstva, socijalnom zaštitom, tržištem rada, obrazovanjem i zdravstvom, demografijom, infrastrukturom, poslovnim aktivnostima i ostalo.
- Zbog znatnih razlika u tehničkoj složenosti izračunat tih pokazatelja, MRMSOSP-u se preporuča da svoje vrijeme i financijska sredstva usredotoči na izradu onih pokazatelja koji su najrelevantniji za njegove potrebe.
 - Procjena nekih pokazatelja, kao što je broj liječnika opće prakse na 1000 stanovnika, je razmjerno jednostavna.
 - Izračun gustoće autobusnih linija koje prometuju u nekoj opći kao zamjene za dostupnost javnog prijevoza može biti složen.
- Neka područja i pokazatelji mogu se povezati s ciljevima nekoliko akcijskih planova, kao što su:
 - Akcijski plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti,
 - Akcijski plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom,
 - Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje,
 - Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova.
- Ti pokazatelji mogu poslužiti i kao osnova za izradu složenog (kompozitnog) indeksa kojim bi se, prema potrebi, mjerila socijalna isključenost.

Preporuke za Hrvatsku – tematske ankete

Ankete su ključna dopuna administrativnim podacima jer kompenziraju njihove nedostatke i popunjavaju praznine u podacima.

- Iako administrativne baze podataka imaju brojne prednosti, one same po sebi ne mogu zahvatiti sve aspekte socijalne isključenosti ili dati točan prikaz ranjivih skupina stanovništva.
 - Primjerice, slučajevi seksualnog uznemiravanja ili nasilja nad djevojkama i ženama.
- Prilikom planiranja tematskih anketa, MRMSOSP treba pomno razmotriti financijske troškove povezane s:
 - razinom reprezentativnosti,
 - sveobuhvatnošću upitnika,
 - odabirom metoda prikupljanja podataka, kao što su osobni intervju, telefonska anketa, e-obraci.

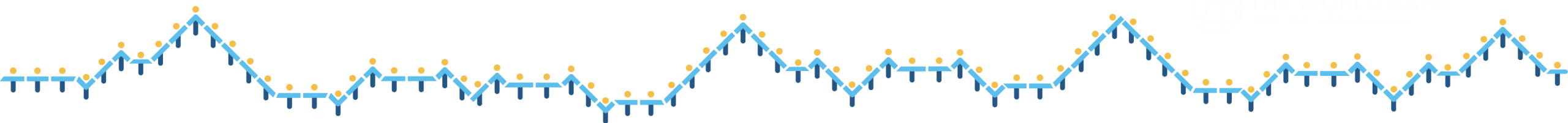

6

Institucionalni okviri

Ključne institucije

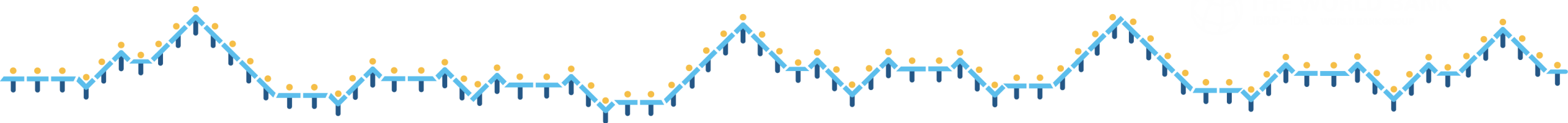
- Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (MRMSOSP)
 - Omogućavanje uvjeta za ESF+
- Ministarstvo financija, porezna uprava
 - Registar stanovništva
- Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (MPJADT)
 - Centralna platforma interoperabilnosti
 - Podatkovno jezero
- Državni zavod za statistiku (DZS)
 - Mjerenje siromaštva i socijalne isključenosti
- Ostala ministarstva i agencije
 - Nositelji podataka za izračun pokazatelja socijalne isključenosti

Aktivnosti

- Potrebno je izvršiti tri osnovne aktivnosti:
 1. procijeniti **AROP** i **AROE-S** korištenjem mikropodataka iz Registra SOK i poreznih evidencija,
 2. procijeniti pokazatelj/indeks **socijalne isključenosti** korištenjem administrativnih podataka iz Registra SOK, poreznih evidencija i drugih izvora.
 3. izraditi **slikovne prikaze** (tablice, grafičke prikaze, karte) u svrhu izvješćivanja.

- Institucionalni okvir ovisit će o:
 1. pristupu mikropodacima iz Registra SOK, Registra poreznih obveznika i ostalih relevantnih izvora,
 2. tehničkim kapacitetima MRMSOSP-a,
 3. suradnji s Poreznom upravom, DZS-om i Ministarstvom pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (MPUDT).

Mogući institucionalni okviri

Niže su identificirana i predstavljena četiri moguća institucionalna uređenja (nasumičnim redoslijedom). Svaka mogućnost ima neke prednosti, ali je suočena i s nekim izazovima.

1. mogućnost: MRMSOSP na čelu provedbe.
2. mogućnost: zajednička provedba MRMSOSP-a i Porezne uprave
3. mogućnost: zajednička provedba MRMSOSP-a i MPUDT-a
4. mogućnost: zajednička provedba MRMSOSP-a i DZS-a

Mogući institucionalni okvir	Dionik odgovoran za:				
	pristup podacima	sigurnu informacijsko-tehnološku infrastrukturu	procjenu stope AROP, stope AROPE-S, pokazatelja socijalne isključenosti temeljenih na dohotku (tehnički zahtjevnije)	procjenu drugih pokazatelja socijalne isključenosti (tehnički manje zahtjevno)	sustav praćenja/izvješćivanja o podacima
1. mogućnost: MRMSOSP vodi provedbu	MRMSOSP	MRMSOSP	MRMSOSP	MRMSOSP	MRMSOSP
2. mogućnost: zajednička provedba MRMSOSP – Porezna uprava	Porezna uprava	Porezna uprava	Porezna uprava	MRMSOSP	MRMSOSP
3. mogućnost: zajednička provedba MRMSOSP – MPUDT	MRMSOSP	MPUDT	MRMSOSP	MRMSOSP	MRMSOSP
Mogućnost 4A: zajednička provedba MRMSOSP – DZS (kao provoditelj)	DZS	DZS	DZS	MRMSOSP	MRMSOSP
Mogućnost 4B: zajednička provedba MRMSOSP – DZS (kao olakšavatelj)	DZS	DZS	DZS-ov/ovi prethodno odobren(-i) istraživač(-i)	MRMSOSP	MRMSOSP

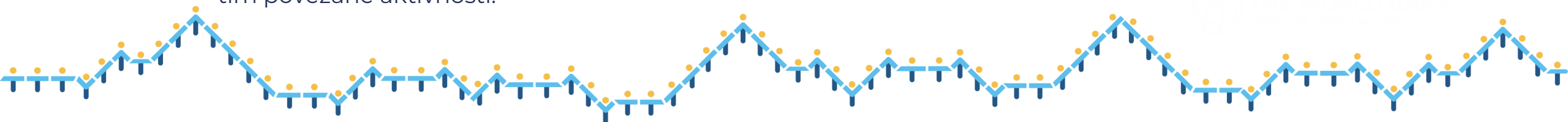
1. mogućnost: MRMSOSP na čelu provedbe

▪ Prednosti:

- Ministarstvo ima središnju kontrolu nad svakim aspektom procesa,
- neposredni nadzor omogućava MRMSOSP-u da određuje i prilagođava rokove, određuje prioritete u obavljanju zadataka i bolje prilagođava postupak posebnim potrebama Ministarstva.

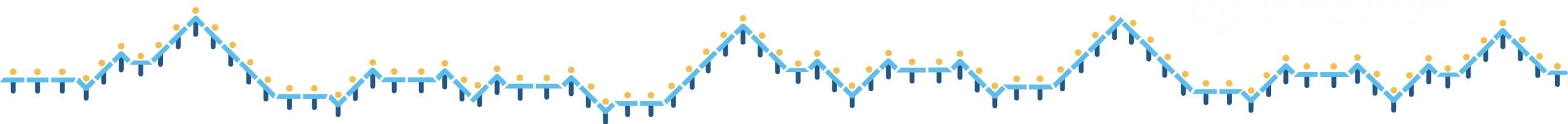
▪ Izazovi:

- Prvi izazov odnosi se na pristup podacima jer trenutni nacrt prijedloga Zakona o Središnjem registru stanovništva ne definira prava vladinih agencija na pristup mikropodacima kao ni postupak pristupa podacima (isto će se definirati budućim Pravilnikom).
- Drugi izazov tiče se izgradnje vrlo sigurnog informacijsko-tehnološkog sustava radi pohrane osjetljivih podataka. To bi moglo imati implikacije i na financijske i na ljudske resurse.
- Treći izazov se tiče zapošljavanja kvalificiranog osoblja koje može raditi potrebno ekonometrijsko modeliranje. Druga mogućnost je da MRMSOSP razmotri suradnju s istraživačkim institutom.
- Podjednako je važno da MRMSOSP osigura tijesnu suradnju svojeg tima za praćenje i vrednovanje s timom koji nadgleda napredak u provedbi nacionalnih planova Ministarstva kako bi pojednostavio i racionalizirao s tim povezane aktivnosti.

2. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i Porezne uprave

- Smisao ove suradničke strategije je optimizirati korištenje resursa i stručnih znanja i vještina oba Ministarstva.
 - Napredni kapaciteti Porezne uprave u pogledu obrade podataka osiguravaju točnost i sigurnost podataka.
 - MRMSOSP-ove analitičke i komunikacijske snage osiguravaju učinkovito korištenje tih nalaza za javne politike te informiranje javnosti.

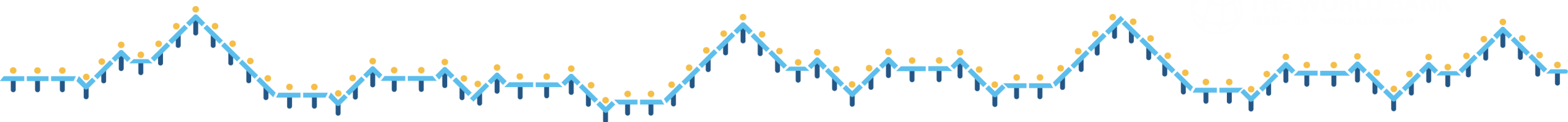
2. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i Porezne uprave

▪ Prednosti:

- Izbjegla bi se potreba da MRMSOSP pristupa osjetljivim mikropodacima.
- Korištenje postojeće sigurne informacijsko-tehnološke infrastrukture Porezne uprave.

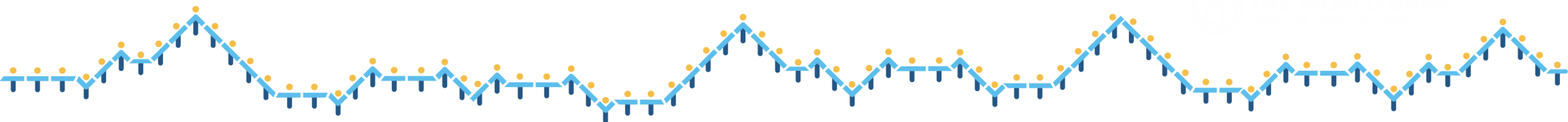
▪ Izazovi:

- Te zadaće moguće izlaze iz uobičajenog djelokruga Porezne uprave.
- Porezna uprava bi moguće trebala osposobiti svoje zaposlenike ili zaposliti tehničko osoblje koje je potkovanije u ekonometrijskom modeliranju. To će imati posljedice za proračun.
- Važno je da postoji službeni međuinstitucijski sporazum između Porezne uprave i MRMSOSP-a kojim bi se jasno odredile odgovornosti, dostupna proračunska sredstva i slijed odvijanja aktivnosti za svaku od strana.

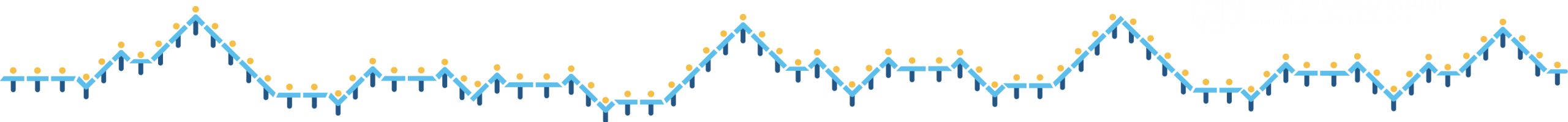
3. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i MPUDT-a

- Ovo partnerstvo je u skladu sa zahtjevom za korištenje središnje platforme interoperabilnosti za razmjenu podataka među vladinim agencijama (nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj informacijskoj infrastrukturi)
 - Iako to trenutačno nije propisano zakonom, Vlada RH je već imala poseban propis kojim se definirao postupak razmjene podataka među raznim registrima pomoću središnjeg sustava interoperabilnosti.
- Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije upravlja naprednim digitalnim infrastrukturnim sustavom – Podatkovno jezero (Data Lake):
 - Podatkovno jezero je trenutačno u cijelosti u funkciji te ima aktivne korisnike.
 - Očekuje se da će funkcionirati kao posrednik između nositelja podataka, kao što je Porezna uprava, i korisnika podataka, kao što je MRMSOSP.
 - Iz fondova EU-a se financira niz poboljšanja, kao što su obuka korisnika i nadogradnja opreme i softvera. Očekuje se da će projekt završiti u srpnju 2026.
 - Očekuje se da će se, nakon što projekt završi, dugoročne operacije Podatkovnog jezera financirati iz državnog proračuna.

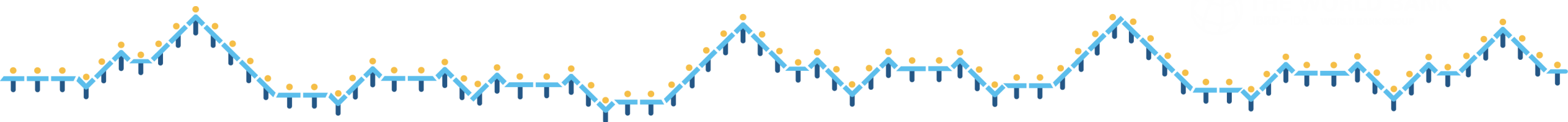
3. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i MPUDT-a

- Prednosti:
 - korištenje MPUDT-ovih mogućnosti sigurne obrade podataka,
 - usklađivanje s očekivanim zahtjevima Vlade u vezi s korištenjem interoperabilne platforme.
- Izazovi za MRMSOSP:
 - dobivanje pristupa podrobnim mikropodacima,
 - zapošljavanje sposobnog tehničkog tima,
 - pravodobno puštanje u funkciju značajki Podatkovnog jezera koje su relevantne za zadatke koji treba izvršiti, kao što su nadogradnja softvera i opreme, povećani kapaciteti upravljanja podacima i njihove razmjene, analitički alati, kontrolne ploče.

4. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i DZS-a

- Ovo partnerstvo je izgrađeno na stručnim znanjima i vještinama i jednog i drugog tijela:
 - snažnim tehničkim kapacitetima DZS-a u pogledu procjena siromaštva i socijalne isključenosti kao i pristupa podacima,
 - MRMSOSP-ovim snagama u pogledu praćenja i vrednovanja.
 - Zakonski okvir omogućuje DZS-u obavljanje usluga statističke obrade podataka koje financiraju korisnici.
- Uloga DZS-a može se kretati u rasponu od aktivne provedbe aktivnosti do posredovanja u smislu davanja pristupa podacima i stručnih savjeta.

4. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i DZS-a

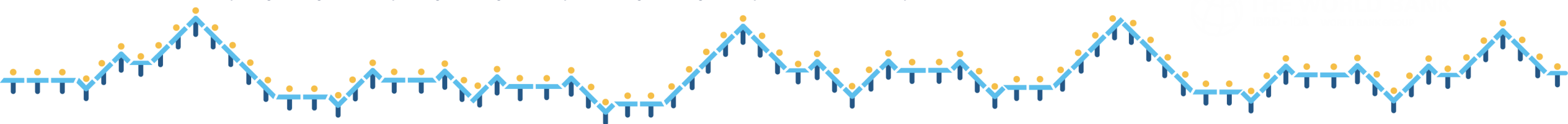
(a) DZS kao aktivni partner

■ Prednosti:

- oslanjanje na DZS-ovu postojeću informacijsko-tehnološku infrastrukturu i pristup podacima,
- visokokvalitetne i pouzdane statističke aktivnosti, kao što su procjene pokazatelja AROP i AROPE-S.
- pravni okvir omogućuje DZS-u pružanje usluga statističke obrade podataka koje financiraju korisnici.

■ Izazovi:

- te aktivnosti nisu dio Europskog statističkog programa pa ih treba uključiti u DZS-ove Godišnji plan statističkih aktivnosti,
- DZS ima ograničene financijske i ljudske resurse,
- Važno je da MRMSOSP predvidi dostatna financijska sredstva na godišnjoj razini kojima će poduprijeti DZS (uključujući zapošljavanje i osposobljavanje zaposlenika itd.).

4. mogućnost: Zajednička provedba MRMSOSP-a i DZS-a (b) DZS kao olakšavatelj

- Prednosti:

- oslanjanje na DZS-ovu postojeću informacijsko-tehnološku infrastrukturu i pristup podacima.

- Izazovi:

- oslanjanje na vanjskog istraživača/vanjske istraživače za provedbu važnih statističkih aktivnosti,
- unaprijed određeno razdoblje valjanosti istraživačkog ugovora sklopljenog između MRMSOSP-a i DZS-a.

7

Sljedeći koraci

Funded by
the European Union

REPUBLIC OF CROATIA
Ministry of Labour, Pension
System, Family and Social Policy

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

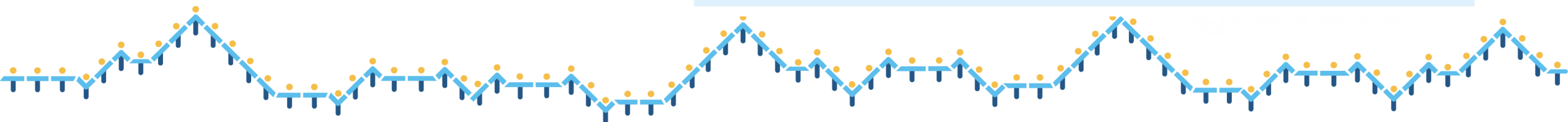

Croatia Technical Support Instrument
Support to Improve Poverty Diagnostic
and Monitoring of Social Policies

Predloženi plan djelovanja po koracima

Predloženi plan djelovanja ovisi o napretku u izradi Registra stanovništva i odabranom institucionalnom okviru.

Korak	Nadležni dionici	Vremenski okvir
Izrada popisa pokazatelja socijalne isključenosti u skladu s MRMSOSP-ovim potrebama	MRMSOSP	2025.
Odrediti važne teme socijalne isključenosti koje nisu dostatno ili uopće pokrivene administrativnim podacima	MRMSOSP	2025.
Procijeniti pokazatelje socijalne isključenosti po području	MRMSOSP i odgovarajući nositelji podataka (*)	2025.-2026.
Razviti i validirati statističke modele za imputaciju nedostajućih dohodovnih sastavnica pomoću podataka o porezu na dohodak	MRMSOSP/Porezna uprava/DZS (**)	2025.-2026.
Osmisliti ankete pomoću kojih će se popuniti praznine u administrativnim podacima	MRMSOSP	2025.-2026.
Dovršiti Registar stanovništva	Porezna uprava	sredina 2026.
Procijeniti stopu AROP, stopu AROPE-S i pokazatelje socijalne isključenosti temeljene na dohotku pomoću podataka iz Registra stanovništva i podataka o porezu na dohodak	MRMSOSP/Porezna uprava/DZS (**)	kraj 2026.
Izraditi georeferenciranu bazu podataka za pokazatelje siromaštva i socijalne isključenosti na razinama NUTS 3 i LAU	MRMSOSP	2027.
Izraditi IT sustav za praćenje koji raznim dionicima omogućava unos podataka i generira vizualne prikaze za izvješćivanje i objavu	MRMSOSP	2027.-2028.
Provodi dijagnostiku siromaštva i socijalne isključenosti na razinama NUTS 3 i LAU	MRMSOSP	2027.-2028.

Hvala.

Funded by
the European Union

REPUBLIC OF CROATIA
Ministry of Labour, Pension
System, Family and Social Policy

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Croatia Technical Support Instrument
Support to Improve Poverty Diagnostic
and Monitoring of Social Policies